

Notulen van de vergadering van de raad van de gemeente Wassenaar, op maandag 30 oktober 2023, gehouden in de raadzaal van het raadhuis "De Paauw"; aanvang 20.30 uur

Aanwezig zijn:

- dhr. L.A. de Lange, voorzitter;
 - mw. M.M. Bellekom-Vogels, mw. D.C. van Deursen-van Gool, mw. S.M. van Eps-Habibe, mw. S.K. Ettema-Walkate, mw. S.B. Everard, dhr. J.M. Gankema, dhr. H.J.M. Hendrickx, mw. S. Hibbert, mw. J.M. Hofman-de Raad, dhr. R.R. Krabbendam, mw. I. van der Marel, dhr. H.W. Mulder, dhr. G.L.H. Nijman, dhr. B.G. Paulides, dhr. N.A. Pesman, mw. C.A. Rogge-Schneider, dhr. H. van Smirren, dhr. M.C. Stekelenburg, mw. P.A. van Vliet-van Dijk, dhr. B.R. Wesselingh, mw. M.P. Wuite, leden van de raad;
 - dhr. R. Bloemendaal, dhr. L.N.M. van Doeveren, dhr. L.W. Koetsier, dhr. R.A. Zoutendijk, wet-houders;
 - dhr. J. Kleinhesselink, raadsgriffier
- Verhinderd: -
-

1. Opening vergadering en mededelingen

De **voorzitter**: Dames en heren, hierbij open ik de vergadering van de gemeenteraad van Wassenaar. Goedenavond allemaal, welkom aan alle raadsleden. We hebben vooraf geen berichten van verhindering gehad, maar ik denk dat mevrouw Hibbert onderweg is, dus volgens mij zijn we straks compleet. Hartelijk welkom ook aan de mensen op de publieke tribune, welkom aan de leden van het college, maar ook zeker welkom aan de mensen thuis.

Deze raadsvergadering is op verzoek van de leden Hendrickx, Van Vliet-van Dijk, Van der Marel, Wesselingh en Pesman. De agenda is op het ordevoorstel vorige week tijdens de raadsvergadering aangevuld met de resterende agendapunten van de raadsvergadering van vorige week, die dus niet behandeld zijn. Dat maakt dat we een conceptagenda aan u hebben rondgestuurd, die ik straks bij agendapunt 2, vaststelling van de agenda, in stukjes wil behandelen, zodat we met elkaar de agenda kunnen vaststellen vanavond. Daarbij doe ik u vooraf wel de oproep - want er zijn bij elkaar best de nodige agendapunten - dat het wel mooi zou zijn en ook de doelstelling zou moeten zijn, dat we vandaag deze agenda afronden. Als we er iets te lang over doen, zitten we alweer in de vergadering van morgen, die gaat namelijk om 15.00 met de begroting beginnen. Dus ik wil met u allen - ik hoop dat u een beetje gaat meehelpen - ook aan uw gezondheid denken, zodat iedereen morgen weer fris en fruitig aan het grote begrotingsdebat kan deelnemen. Maar goed, daar zijn we met zijn allen zelf bij.

Welkom. We hebben dus verder geen afmeldingen. Zijn er mededelingen aan de kant van de raad? Dat is niet het geval. Zijn er mededelingen van het college? Die heb ik ook niet gehoord. Ik heb zelf ook geen mededelingen.

2. Vaststelling agenda

De **voorzitter**: Dan komen we nu bij het vaststellen van de agenda. Zoals u hebt gezien, is er afgelopen vrijdag een conceptagenda naar u gestuurd, zoals dat allemaal hoort. Daarin staat het voorstel van het toevoegen van de resterende agendapunten van de raad van 24 oktober jl. Dat gaat over het rekenkameronderzoek naar onderhoud aan wegen, bruggen en onderdoorgangen en de uitwerking begrip 'initiatieven met veel impact' ten behoeve van het bezwaard adviesrecht en de verplichte participatie. Ook een heel belangrijk agendapunt is het benoemen van een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter ten behoeve van de raadscommissie Mens & Maatschappij. Tot slot een tweetal moties vreemd aan de orde van de dag. Er is natuurlijk ook de mogelijkheid om actualiteitsvragen te stellen. Er stonden er nog drie open van dinsdag jl. en er zijn er inmiddels twee bij gekomen. Kunt u ermee instemmen dat deze punten alle aan de agenda van vanavond worden toegevoegd? Dat is het geval, dan gaat dat gebeuren.

Dan heb ik begrepen dat de heer Hendrickx de notitie 'Kwaliteit van bestuur' terug wil trekken. De vraag is of u nog behoefte heeft dat voorstel nader toe te lichten. Dat is niet het geval. Maar gaat u akkoord met agendapunt 4 van de agenda af te voeren? Ik zie dat de heer Krabbendam een vraag heeft.

De heer **Krabbendam**: Dank u wel, voorzitter. Het was een wat verwarrende weg naar deze raadsvergadering met afgelopen vrijdag een bericht dat punt 4 en 5 als één punt teruggetrokken werden. Vandaag werd pas duidelijk dat we een van de twee wel gingen bespreken en het andere niet. Dat is misschien niet helemaal de beste route om met elkaar naar een raadsvergadering te gaan, want waar moet je nou op prepareren? Ik heb eigenlijk wel behoefte aan een toelichting van de heer Hendrickx, omdat dit uiteindelijk de reden was waarom we bij elkaar komen voor een

extra raadsvergadering. Want het punt van de heer Pesman is iets later toegevoegd, of in ieder geval is pas later met ons gedeeld dat dit ook op de agenda zou komen. In het fractievoorzittersoverleg was het punt 'Kwaliteit van bestuur' toch de reden dat de vijf raadsleden van Hart voor Wassenaar dit verzoek hebben ingediend. Als dit agendapunt dan komt te vervallen doordat het stuk wordt teruggetrokken, heeft mijn fractie wel behoefte aan een iets nadere toelichting. Als de heer Hendrickx die zou willen geven, alvast heel veel dank daarvoor. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Ik zie de heer Hendrickx opstaan, dus die toelichting gaat hij geven.

De heer **Hendrickx**: Ja. Misschien wel om te zeggen dat we die behoefte niet hebben, maar het gaat om het volgende. De vooruitziende blik was natuurlijk dat we voorzagen dat de zaak afgelopen dinsdag zou uitlopen, waardoor we deze vergadering alvast bij elkaar riepen. Dat is natuurlijk niet de werkelijke reden. De werkelijke reden is dat we, bij nader inzien, in het kader van de ontwikkeling van allerlei zaken om ons heen, hebben besloten om het onderwerp 'kwaliteit' en de notitie daarover beter op een later moment kunnen bespreken. Daarbij speelt de begroting een niet onbelangrijke rol. Dat is wat er bij ons aan de hand is.

De **voorzitter**: Oké. Dan heb ik begrepen van de heer Gankema dat hij behoefte heeft aan een persoonlijk feit. Daar wil ik hem graag de gelegenheid toe geven. Daarbij wil ik opmerken dat een persoonlijk feit nog geen debat is, want we zijn nog bij de vaststelling van de agenda. Het heeft echter wel betrekking op dit punt, vandaar dat ik de heer Gankema die mogelijkheid geef.

De heer **Gankema**: Dank u, voorzitter, voor de gelegenheid. Een persoonlijk feit. Vanavond zouden we het eigenlijk hebben over de kwaliteit van het bestuur. Helaas gaat dit niet door. Dat vind ik erg jammer. Onder kwaliteit van bestuur zullen ook zaken, zoals het informeren van de raad, besluitvorming en cultuur worden besproken. Bij de vorige vergadering noemde een collega ons '21 gekke henkies'. Zonder deze kwalificatie letterlijk over te nemen, vind ik de informatie die wij van het college krijgen ook onvolledig en niet tijdig. Er wordt vaak een beeld geschapen dat er een erg grote ramp gebeurt als je niet instemt met een raadsbesluit. Ik had graag de discussie vanavond al gevoerd, voordat we morgen de begroting gaan bespreken, waar ook heel belangrijke en fundamentele dingen worden besproken en waar ik me nu al een beetje zorgen over maak. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Kunt u ermee akkoord gaan dat vanavond het agendapunt 'Kwaliteit van bestuur' niet zal worden geagendeerd en dat daarmee agendapunt 4 komt te vervallen? Dat is het geval, dan is dat bij dezen besloten. Dat betekent dat het initiatiefvoorstel 'Referendumverordening' dus wel gewoon op de agenda staat. En dan hebben we nog een derde belangrijk punt: het benoemen van een voorzitter en plaatsvervangend voorzitter van de raadscommissie Mens & Maatschappij. Daar hebben we een stembureau voor nodig. Dat heb ik vorige week allemaal al toegelicht en ik hoop ook dat mevrouw Van Eps-Habibe, de heer Nijman en mevrouw Ettema-Walkate alle drie bereid zijn het stembureau te vormen onder uw voorzitterschap. Dat is het geval, dus dan stellen we hierbij het stembureau vast en gaan we dat vanavond ook bespreken. Daarmee hebben we een agenda vastgesteld. Is dat de agenda waarmee u akkoord gaat? Dat is het geval. We stellen de agenda op deze wijze vast.

3. Inspreken

De **voorzitter**: Dan kom ik bij het punt 'Insprekers', maar die hebben zich niet gemeld vanavond. Dit punt gaat dus voorbij.

4. Kwaliteit van bestuur

Dit agendapunt is vervallen.

5. Initiatiefvoorstel Referendumverordening Wassenaar 2023

5a. Zienswijze college initiatiefvoorstel invoeren referendum (informatiebrief 092)

De **voorzitter**: We zijn bij het initiatiefvoorstel 'Referendumverordening Wassenaar 2023', met het besluit vast te stellen de volgende verordening: Referendumverordening gemeente Wassenaar 2023, artikel 1 tot en met 15. Nu heb ik van de indiener van het initiatief, de heer Pesman, begrepen dat hij vanavond zowel de indiener is als ook degene die de bijdrage gaat verzorgen voor Hart voor Wassenaar. Het lijkt me goed als ik hem als eerste het woord geef, maar eerst wil ik even inventariseren wie verder het woord wil. Dit is een initiatiefvoorstel en dat betekent dat er een zienswijze op het voorstel is gekomen van de zijde van het college, maar dat het vanavond primair aan

de initiatiefnemer is om te antwoorden op de vragen die er zijn over zijn initiatiefvoorstel. Dat betekent ook dat dat het spreekgestoelte is van de heer Pesman vanavond. Ik zie de wethouders al kijken van 'kan dat?'. Ja, dat kan, om daarmee ook helder te maken dat het zijn initiatief is. Het valt natuurlijk erg toe te juichen dat de raad ook initiatieven neemt. Ik ga eerst nog wel even inventariseren wie op dit punt allemaal het woord zou willen voeren. Dat zijn de heer Van Smirren, mevrouw Everard, de heer Krabbendam, de heer Stekelenburg en de heer Paulides als nummer vijf. Heb ik daadwerkelijk iedereen? Dat is het geval. Dan geef ik graag het woord aan de heer Pesman.

De heer **Pesman**: Dank u wel, voorzitter. Veel inwoners van Wassenaar vragen zich af waar de lokale politiek nu allemaal mee bezig is. Los van welke partijen goed of fout zijn, deugen of niet deugen, links of rechts zijn, landelijk of lokaal zijn. De gewone Wassenaarder heeft het vertrouwen in deze politiek tot op zekere hoogte verloren. Binnen deze fuik verschillen wij van mening over de oorzaken van de slechte verhoudingen. Wel zijn we het er allemaal over eens dat het hier niet goed zit. Maar de gewone Wassenaarder denkt 'wat is het hier gewoon een zootje'. Dat is wat een terecht boze inwoner mij vertelde, een aantal weken geleden, in het café Rooie Cor. Het kon hem helemaal niet schelen wie of wat iets gezegd heeft, of wanneer wat heeft plaatsgevonden, waardoor dit en dat is gebeurd. Hij vroeg zich af wanneer het jarenlange 'gekut' in deze raadzaal voorbij zou zijn. Is er wel een uitweg in zicht, vroeg hij zich af.

De **voorzitter**: De heer Pesman, het woord dat u net gebruikte, is misschien niet het woord dat helemaal past. 'Gedoe' is voldoende.

De heer **Pesman**: Voorzitter, het was een citaat, vandaar dat ik ook er een handgebaar bij deed.

De **voorzitter**: Dat klopt, maar thuis krijgen ze dat niet helemaal mee, vandaar. Gaat u verder.

De heer **Pesman**: Dank u wel. Is er wel een uitweg in zicht, vroeg hij zich af, of moet Wassenaar misschien bestuurd worden door allemaal nieuwelingen? Mensen die zich buiten dit systeem bevinden. Mensen die zich niet maandelijks bevinden in dit raadhuis. Mensen buiten deze fuik. Dat bracht mij op het initiatiefvoorstel dat vanavond voor u ligt: het raadgevend referendum. Wanneer de politiek het eventjes kwijt is, is het helemaal niet zo'n slecht idee om advies te vragen aan het enige adviesbureau dat wij kennen; de inwoners. De Wassenaarders die wij hier zouden moeten vertegenwoordigen. Want weet u, voorzitter, het is een eer om raadslid te zijn, dat meen ik. Het is een eer om hier met elkaar te mogen debatteren. Het is echt een eer om hier te mogen stemmen, iedere maand. Wij hebben het mandaat gekregen van onze inwoners. Maar ik denk dat het tijd is dat we de kiezer wat meer mogelijkheden geven om ons nog meer en nog specifiekere te adviseren. Dat brengt mij op de inhoud van het voorstel.

Het voorstel maakt het mogelijk om in Wassenaar op initiatief van de raad of van de inwoners een referendum uit te schrijven over een nog te nemen raadsbesluit. Wanneer de inwoners een referendum willen aanvragen, moeten zij tweehonderd inleidende handtekeningen en duizend definitieve handtekeningen verzamelen. Er wordt een referendumcommissie opgesteld die de raad adviseert. Mensen zullen actief campagne gaan voeren voor handtekeningen en mensen zullen met elkaar in gesprek gaan. Kortom, de politiek komt wat dichterbij de burger te staan. En voorzitter, ik verzeker u dat in het voorstel dat vanavond hier voorligt echt tijd en moeite heeft gezeten. Ik ben daarom ook erg teleurgesteld over de reactie van het college. Naar mijn mening doet de reactie geen recht aan het voorstel. Het staat, zoals de inspreker van vorige week, mevrouw Messenmaker, al aan toonde, vol met drogredenen. Ik dank de wethouder van DLW, omdat hij mij persoonlijk heeft gebeld en op vriendelijke wijze een toelichting heeft gegeven. Dat straalt geen verkeerde intenties uit, integendeel, maar de inhoud van de reactie van het college raakt kant noch wal.

Het referendum vult, volgens dit college, de participatieverordening niet aan. Er wordt op dit moment namelijk gericht inwonersparticipatie toegepast, waarin een specifieke groep inwoners en belanghebbenden de ruimte krijgt om te participeren. Maar welke instrumenten zijn er voor kwesties die alle Wassenaarders aangaan? En hoezo zullen, volgens dit college, individuele kiezers een afweging maken vanuit het eigen belang? Vele Wassenaarders kijken naar en zetten zich in voor het algemeen belang. Waarom geldt deze redevatie van het college dan niet voor de huidige gerichte inwonersparticipatie? Een specifieke groep inwoners en belanghebbenden zouden dan toch ook eigen belangen moeten hebben? Waarom mogen alleen zij participeren? Moeten we niet allemaal kunnen meedenken over zaken die ons allemaal aangaan? Gemeenschapsgeld is geld van de samenleving en op grote dossiers, zeker die met grote financiële gevolgen, moet iedereen kunnen stemmen mocht die behoefte er zijn. Maar is die behoefte er? Dat is een vraag die ik van meerdere ambtsgenoten heb gehoord. En toegegeven, er is inderdaad geen gebruik gemaakt van het referendum in de jaren dat het mogelijk was. Maar waarom moet je dan zeggen dat we dit nooit meer

gaan toelaten? Wanneer er jarenlang geen gebruik wordt gemaakt van het uitdaagrecht, schrappen we dat dan ook? Nee.

De mogelijkheid tot referendum kost ook in principe geen geld. Een lid van de referendumcommissie kost evenveel als onze commissieleden. Pas als er daadwerkelijk een referendum wordt uitgeschreven kost het geld. Dat geldbedrag stelt de raad vast. Om deze redenen zie ik dus het argument dat er geen behoefte zou zijn aan een referendum en dat we het dus niet zouden moeten hebben, niet als een goed argument. Het mooie van dit voorstel vind ik dat het een participatie-instrument is dat dubbel werkt. Het is participatie van binnen naar buiten, want de raad kan een referendum uitschrijven. Maar het is ook een participatie-instrument van buiten naar binnen: de inwoners kunnen een referendum aanvragen. Ook de inwoners die niet onder de huidige gerichte inwonersparticipatie vallen, kunnen dan meedoen en meebeslissen in de gemeente.

Voorzitter. Dit initiatiefvoorstel is mogelijk ook ter voorbereiding op wat wellicht nog komen gaat. De Eerste Kamer is onlangs akkoord gegaan met het correctief bindend referendum, mede dankzij de steun van GroenLinks-PvdA en D66. Want vroeg of laat zal de discussie ook in Wassenaar op-laaieren over dit mogelijk nog ingrijpendere instrument. Het zou zelfs in deze raad een ruime meerderheid kunnen hebben. DLW pleit ervoor in haar verkiezingsprogramma en D66, GroenLinks-PvdA hebben landelijk al voorgestemd, dus het zou raar zijn als ze hier lokaal tegen hun eigen beleid gaan stemmen. We kunnen dus nu al vooruitlopen op deze discussie. Laten we alvast van start gaan met niet-bindende referenda en een referendumcommissie opstellen, zodat we ervaring hebben opgebouwd. Laten we kijken naar de zogeheten multioptiereferenda en de inwoners waar mogelijk nog meer betrekken bij de gemeente. En laten we ook als raad onszelf nou adviseren over bepaalde kwesties door de mensen voor wie we dit werk doen. Het argument dat verkiezingen de beste manier van referenda zijn, gaat echt niet op. Verkiezingen gaan over een tal van onderwerpen en vaak ook over personen. Er is niet altijd een partij met een afwijkend standpunt in Wassenaar. Ik noem even een willekeurig verzonden voorbeeld. Zou er in Wassenaar misschien een zwijgende meerderheid zijn die tegen 30 km/uur is, en het liefst overal 50 of 60 wil rijden? Dit standpunt wordt door geen een partij in deze gemeenteraad verkondigd. Sterker nog, elke partij hier is voor 30 km/uur. Waar stemt de inwoner op die overal 50 km/uur wil? Stemt deze inwoner dan überhaupt nog? Nog steeds blijft ongeveer de helft van de kiesgerechtigden thuis tijdens de gemeenteraadsverkiezingen. Misschien dat een referendum deze inwoners meer betreft bij de gemeente, waardoor de drempel om te gaan stemmen wordt verlaagd.

Kortom. Dit voorstel brengt hoe dan ook de politiek een stapje dichterbij de burger en versterkt daarmee de democratie. Het bereidt ons dorp voor op een grotere discussie over het correctieve bindend referendum en zal hopelijk ook een positieve invloed hebben op het opkomstpercentage van de komende gemeenteraadsverkiezing. Ik rond af. Ik hoop echt op steun. Ik ben echt van harte bereid om mee te denken met amendementen. Moet het aantal inleidende en definitieve handtekeningen worden verhoogd of verlaagd? Ik hoor heel graag wat de wensen van de partijen zijn. Ik hoop dat er ook geen coalitiedruk op dit voorstel zit en dat iedere partij gewoon met immuniteit kan stemmen. Kijkend naar partijprogramma's en partijideologieën zou er in deze raad een meerderheid moeten zijn van op zijn minst 14 zetels. Dus laten we dat regelen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Het woord is aan de heer Van Smirren.

De heer **Van Smirren**: Dank u wel, voorzitter. Ik zat helemaal klaar om vragen te stellen aan de heer Pesman. Dit is de eerste keer dat ik een initiatiefvoorstel meemaak. Het is gewoon met een eerste en tweede termijn, begrijp ik, dus ik ga mijn zegje maar doen. In ieder geval veel dank aan de heer Pesman voor zijn initiatiefvoorstel. Het is altijd goed je weer eens te verdiepen in het instrumentarium dat ons ten dienste staat om gevoelens en meningen in de maatschappij in beeld te brengen. Een overheid, in ons geval de gemeenteraad, dient een open dialoog met de samenleving aan te gaan en besluiten te nemen waarover rekenschap wordt afgelegd. Ook wij als PvdA vinden dat van groot belang. In 2021 heeft de gemeenteraad er bewust voor gekozen om de referendumverordening in te trekken en in te zetten op inwonersparticipatie. We passen dit middel al enkele jaren succesvol toe. In de praktijk wordt dit stevast ingezet bij bijvoorbeeld bouwplannen en worden omwonenden betrokken bij het proces. Deze participatie heeft bijna altijd tot gevolg dat er aanpassing van de plannen volgt. Als de maatschappelijke belangen van inwoners die geen stem kunnen uitbrengen ook worden gewogen door de gemeenteraad, heeft de PvdA-fractie er geen enkele moeite mee, alhoewel wij zeker niet altijd gelukkig zijn met die uitkomst. Het is een voorbeeld van een gemeenteraad die luistert naar inwoners en opvattingen meeneemt in de besluitvorming. Vanavond spreken we tegen die achtergrond over het initiatiefvoorstel van Hart voor Wassenaar om een raadgevend referendum in te voeren. De PvdA-fractie is daar geen voorstander van. Wij zien het toepassen van de participatieverordening als de aangewezen weg om gevoelens en meningen uit de samenleving op te halen. Daarmee hebben we een goed instrument in handen om met elkaar in de raad het debat te kunnen voeren op basis van alle argumenten die goed in kaart zijn

gebracht. Zo komen we tot een zorgvuldige belangenafweging en besluitvorming. We leggen er als raadsleden rekenschap over af aan de samenleving en uiteindelijk aan de kiezer.

Voorzitter, de PvdA-fractie is niet alleen tegen de invoering van het referendum, omdat we een goede participatieverordening hebben. We willen ook de nadelen van het referendum nog eens benadrukken. Als antwoord op de heer Pesman: we zijn een lokale politieke partij, volgen onze eigen koers. Het kan best zo zijn dat de PvdA-fractie in de Eerste Kamer er anders over denkt, maar wij bepalen onze eigen standpunten. Die worden breed gedeeld in de afdeling, kan ik u zeggen. We zijn ook van mening dat er nadelen aan het referendum zitten. De gemeenteraad is gekozen en door de kiezer gemandateerd om complexe afwegingen te maken. Die kunnen in een referendum niet tot uiting worden gebracht, wellicht ook niet in het multioptiereferendum. In onze Nederlandse traditie zoeken we bij het vormen van coalities naar een compromis. We proberen een zo breed mogelijk gedragen bestuur te vormen. We leven in een consensusdemocratie. Een referendum met een "ja" of "nee" is een te simplistische voorstelling van zaken en past daar niet bij. Bij een raadgevend referendum kan de raad ook nog eens de uitslag naast zich neerleggen, met alle teleurstellingen van dien. Deelnemers van referenda stemmen vaak op basis van andere sentimenten dan sec over de vraag die hen voorligt. Dat maakt de besluitvorming onzorgvuldig. Het eigenbelang speelt hierbij niet zelden een rol. Negatieve sentimenten voeren de boventoon. Als laatste is de motivering van nee-stemmers niet zelden verschillend. Vanuit tegenstrijdige perspectieven kan een nee- of een ja-stem worden uitgebracht. Het slaat de besluitvorming plat en gaat tegen alle nuances in.

Voorzitter, ten slotte nog een oproep en dan kom ik eigenlijk nog met een vraag aan de heer Pesman, namelijk hoe hij komt tot dit initiatiefvoorstel vanuit het sentiment in de samenleving dat er binnen deze raad te veel gedoe is. Ik vind het toch een beetje wonderlijk. Laten we dan vooral het gesprek voeren over die cultuur en hoe we met elkaar omgaan en niet zozeer over het instrumentarium van het referendum. Dat is een oproep naar ons allen. De PvdA steunt daarom het initiatiefvoorstel niet. Dat ontslaat ons niet van de plicht ons in te spannen om het vertrouwen in de politiek te herstellen. Een voorspelbare overheid die op een respectvolle manier debatteert en opkomt voor de belangen van alle inwoners, helpt daarbij. Het opkomstpercentage was bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 60,3% en in 2022 56%. Reden tot zorg is er dus wel. Laten we daarover het gesprek met elkaar aangaan, zoals we dat ons al eerder hebben voorgenomen. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef nu het woord aan mevrouw Everard.

Mevrouw **Everard**: Voorzitter, dank. Voordat ik begin aan het standpunt van het CDA met betrekking tot het instellen van een referendum wil ik nog even mijn dank aan de heer Pesman uitspreken voor het opstellen van een initiatiefvoorstel. Ik kan me voorstellen dat daar veel werk in heeft gezeten.

Over het voorstel zijn wij iets minder positief. Het CDA is geen voorstander van het referendum en heeft daarvoor verschillende redenen. Allereerst willen we graag wijzen op het polariserende effect dat een referendum kan hebben. We leven in een tijd waarin we zien dat de polarisatie toeneemt, zowel lokaal als nationaal, en zijn ons bewust van de schadelijke gevolgen hiervan. Onze samenleving heeft geen behoefte aan meer verdeeldheid en tegenstellingen, maar juist aan meer verbinding. Voor nuance en compromissen is in een referendum geen ruimte; het is altijd zwart of wit. Je bent voor of tegen. Daarnaast willen we graag benadrukken dat het houden van een referendum in onze ogen niet de heilige graal is als het gaat om inwonersparticipatie. Het slechts achteraf betrekken van inwoners met de mogelijkheid om voor of tegen te stemmen is in onze ogen niet de meest efficiënte vorm. Wij geloven dat het betrekken van inwoners vanaf het begin van het besluitvormingsproces veel betere resultaten kan opleveren. De verordening inwonersparticipatie voorziet in deze mogelijkheid.

Wat het CDA betreft zou deze wel aangevuld kunnen worden met de mogelijkheid tot het inzetten van een burgerberaad op bepaalde onderwerpen. We denken hierbij met name aan onderwerpen als verduurzaming en de leefbaarheid in wijken als Oostdorp en Kerkehout. Op deze manier kunnen we inwoners inhoudelijk betrekken aan het begin van het voorstel en gebruikmaken van hun expertise. Ik vraag me af hoe de indiener daarnaar kijkt. Zou dat niet een betere mogelijkheid zijn om echt inwoners actief te laten participeren? Een ander belangrijk punt om te overwegen is dat gemeentelijke kwesties vaak complex en technisch van aard zijn. Veel inwoners hebben niet de expertise of de tijd om diepgaande kennis op te doen die nodig is om weloverwogen beslissingen te nemen over deze kwesties. Daarom kiezen onze inwoners eens in de vier jaar hun vertegenwoordigers. En van deze gekozen vertegenwoordigers kan dit wel worden verwacht. We verwachten ook van ons allemaal hier dat wij goed doordachte beslissingen nemen.

Conclusie: wij van het CDA vinden dat het referendum geen effectief middel is voor inwonersparticipatie. Wij denken dat burgerberaden een betere optie zijn, in samenhang met de verordening die we al hebben. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Dan is het woord aan de heer Krabbendam.

De heer **Krabbendam**: Dank u wel, voorzitter. Om maar meteen met de deur in huis te vallen, nadat ik mijn dank heb uitgesproken aan collega Pesman, want het was een doorwrocht voorstel en zoals net terecht werd opgemerkt, kost dat tijd en moeite. Die tijd en moeite wordt zeker gewaardeerd. Wij zullen het voorstel echter niet steunen en daar hebben wij onze redenen voor.

Het raadgevend referendum. Wij hebben zeer recent een participatieverordening met elkaar afgesproken en op dat moment hebben wij ook besloten het raadgevend referendum in te trekken nadat het tien jaar of misschien nog langer niet is gebruikt. U zegt dat D66 dan wel voor een referendum zal zijn, maar wij maken net als de PvdA lokaal onze eigen afwegingen. Op dit moment gaat onze voorkeur ernaar uit meer in te zetten op de inwonersparticipatieverordening en daar echt een succes van te maken. Herinvoering van het referendum lijkt ons op dit moment geen goed idee als we niet alles hebben gedaan om inwonersparticipatie via de verordening verder vorm te geven. In ons verkiezingsprogramma hebben wij gepleit voor meer ruimte voor burgerinitiatieven. Misschien vinden we elkaar wel ergens op het verder betrekken van de inwoners, maar hebben we er andere initiatieven of instrumenten voor. Tijdens de coalitieonderhandelingen - ik ben blij daar ook het CDA aan onze zijde te vinden - hebben wij gepleit voor het invoeren van een burgerberaad in Wassenaar. Daar was toen geen meerderheid voor, maar wij hebben gezegd dat we ons wel het recht voorbehouden om dat gedurende deze periode toch eens een keer naar voren te brengen. Misschien is dit wel het moment om er binnenkort met elkaar over in debat te gaan. Op die manier kijken wij naar het betrekken van onze inwoners, voorafgaand aan de besluitvorming in de raad. Daarmee krijgen we zoveel mogelijk goede input van onze inwoners en hebben zij de tijd om zich echt goed te verdiepen. Elke inwoner, ongeacht opleidingsniveau, achtergrond of wat men in het dagelijks leven doet, kan dit doen, als je ze maar goed informeert en de tijd en mogelijkheden geeft om die belangrijke rol te vervullen. Daar zouden wij op dit moment liever op inzetten, dus vandaar geen steun.

Zoals de heer Pesman net zei, is de Eerste Kamer inderdaad akkoord gegaan met het correctief bindend referendum. Daar is nog wel een Grondwetswijziging voor nodig, dus die wachten wij nog heel even af. Dan zit er in het voorstel de mogelijkheid om het ook lokaal te doen. Dat is geen automatisme, dus als dat een feit is, komt het zeker terug in deze raad. Dan gaan we het er graag met elkaar over hebben. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank, het woord is aan de heer Stekelenburg.

De heer **Stekelenburg**: Dank, voorzitter. Voor welk probleem is dit een oplossing? Dat was eigenlijk de eerste reactie binnen onze fractie, toen we kennisnamen van het voorstel dat voor ons ligt. Overigens dank aan de fractie van Hart voor Wassenaar voor de genomen moeite, want het is zeker te zien dat er een hoop tijd in heeft gezeten. Dat realiseren wij ons ook goed.

Voorzitter. Het zal u niet verbazen dat de Wassenaarse VVD voorstander is van de representatieve democratie, zoals wij die kennen in Nederland, en tegenstander van referenda. Als lokale partij baseren wij onze ideologie op het liberalisme en de liberale staatsfilosofie zoals Thorbecke deze voorstond. Ik zal u niet verder meenemen in de geschiedenis van Thorbecke, want dan wordt het een lange avond. In deze representatieve indirecte democratie zijn compromissen beter te sluiten, ook tussen maatschappelijke groepen met soms tegenstrijdige belangen, zienswijzen of voorkeuren. Iedere vier jaar kiezen Wassenaarders hun volksvertegenwoordigers. Dan kunnen er machtsverschuivingen ontstaan. Hierdoor ontstaat ook een bepaald evenwicht. Wij zijn in deze raad gekozen om een zorgvuldige belangenafweging te maken als volksvertegenwoordigers van de Wassenaarders. En voorzitter, wij nemen als raadsleden zelf actief deel aan onze samenleving en weten wat er speelt onder de Wassenaarders. Wij raadplegen hiervoor bewoners, maar ook maatschappelijke organisaties, bedrijven en andere betrokkenen. Dit is in veel gevallen een meer objectieve afweging dan een afweging die een individuele kiezer, soms uit eigenbelang, zal maken. Hierbij kan ook goed rekening gehouden worden met minderheden. We leggen graag de nadruk op goede participatie van Wassenaarders, ondernemers en organisaties in beleids- en besluitvormingstrajecten. Want voorzitter, voor de Wassenaarse VVD is een goede inwonersparticipatie van ontzettend groot belang. En dit in een zo vroeg mogelijk stadium, waarin maatwerk kan plaatsvinden. De Wassenaarse VVD is dan ook blij dat we recent zijn gestart met een nieuw, uitgebreid en doordacht Participatiekompas. Dit is gebeurd naar aanleiding van de Verordening Inwonersparticipatie gemeente Wassenaar, die we eind 2021 in de raad hebben vastgesteld, zodat goede participatie te allen tijde geborgd is en belanghebbenden altijd gelegenheid hebben om mee te denken. Het is dan ook niet voor niets dat onze raad in 2021 het referendum als instrument heeft afgeschaft. Overigens, in de zeven jaar waarin de verordening van kracht was, is deze ook nooit gebruikt. Dit in tegenstelling tot onze nieuwe participatieverordening die momenteel wel veelvuldig wordt gebruikt. Daarnaast zijn er op het afschaffen van de referendumverordening en de participatie die destijds heeft

plaatsgevonden ook geen reacties binnengekomen van inwoners en andere belanghebbenden. Dat zegt ook wel iets. We hebben er toen immers bewust en doordacht voor gekozen om inwonersparticipatie zoveel mogelijk aan de voorkant te laten plaatsvinden, zodat er veel ruimte is voor inbreng vooraf. Het is dan ook niet voor niets dat 70% van alle gemeenten in Nederland geen referendumverordening heeft. Een referendum is immers een zwaar middel voor participatie in verband met het langdurige proces en de hoge organisatorische kosten. Dit geldt overigens ook voor de Rijksoverheid. In 2018 is de Wet raadgevend referendum landelijk ingetrokken. Bovendien kennen we in ons huidige Participatiekompas de niveaus 'meeweten', 'meedenken', 'meewerken' en 'meebepalen'. Het meebepalen is in die zin vaak al een niveau dat vergelijkbaar is met, of zelfs verder gaat, dan de voorgestelde referendumverordening. Een ander nadeel van een raadgevend referendum is dat het vertrouwen in de lokale democratie onder Wassenaarders afneemt, in het geval wij er niets mee doen. Het is dan namelijk een teleurstelling. Collega Van Smirren verwees er al naar, het is immers niet bindend.

Voorzitter, we weten het allemaal: nee-stemmers zijn vaak gemotiveerder dan ja-stemmers bij referenda. Dat levert in de regel vaak meer tegen- dan voorstemmen op. De zwijgende meerderheid krijgt de wil opgelegd van een gepassioneerde groep die tegen iets is, bijvoorbeeld actievoerders. Ook is een 'ja-nee' of een 'voor-tegen' vaak te simplistisch en doet vaak geen recht aan de complexe materie en context. De nuance daarin is vaak moeilijk te leggen. Liever dus vooraf goed luisteren en participeren dan achteraf corrigeren met een referendum. En hoeveel kost een referendum houden in Wassenaar? Misschien kan de heer Pesman daar nog iets over zeggen vanavond. Dat ontbreekt namelijk eigenlijk in het voorstel, alleen het proces wordt benoemd.

Onze positie is helder. Laat het college volop aan de slag met ons Participatiekompas en laten we geen oplossing bedenken voor een probleem dat er niet is. Wij roepen andere partijen in de raad dan ook op over te gaan tot de orde van de dag zodat we werk blijven maken van het concreet bereiken van zaken die voor Wassenaarders van belang zijn. Op de inhoud. Ik dank u.

De **voorzitter**: Dank. Tot slot is het woord in deze termijn aan de heer Paulides.

De heer **Paulides**: Dank, voorzitter. Ik ga eigenlijk hetzelfde zeggen als de voorgangers. Wij zijn van mening dat de participatieverordening succesvol is. Het is ook in lijn met de Omgevingswet. Niet voor niets is in 2021 de referendumverordening afgeschaft. Er werd namelijk geen gebruik van gemaakt. Een raadgevend referendum polariseert daarbij meer dan dat het verbindt. Het kabinet is inderdaad bezig met het verankeren van een correctief referendum in de Grondwet. Laten we afwachten of dat doorgaat. Verder missen we een inschatting van wat het qua tijd en geld kost om een dergelijk referendum te organiseren. Wij denken dat het net zoveel kost als het organiseren van verkiezingen en dat is een behoorlijk groot bedrag. Om deze redenen steunen wij het initiatiefvoorstel niet. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Dan wil ik de initiatiefnemer, de heer Pesman, de mogelijkheid geven op de gestelde vragen en het ingebrachte te reageren.

De heer **Pesman**: Dank u wel, voorzitter. Ik heb een aantal dezelfde dingen van diverse sprekers gehoord, dus die ga ik in het algemeen beantwoorden. Daarna zoom ik in op vragen die de partijen hebben gesteld. Ik heb een aantal partijen horen zeggen dat een referendum 'ja-nee' is, dat het zo zwart-wit is. Dat is nadrukkelijk niet het geval. Ik heb het in mijn betoog erover gehad en het is ook naar u allen toegestuurd door de spreker die hier is geweest: je hebt ook de mogelijkheid om een multioptiereferendum te houden. Daar zijn hele studies naar gedaan en er zijn boeken over geschreven. Ik heb me inderdaad verdiept in die boeken. Die opties zijn er en het is niet alleen maar ja of nee. Er zijn veel meer opties voor een referendum.

'De boosheid heeft de overhand', werd gezegd. Alsof we in Wassenaar allemaal boze inwoners hebben die vervolgens allemaal gaan stemmen, wat de complete uitslag zou vertekenen. Ik geloof daar niet in. Ik denk dat de Wassenaarders heel goed voor zichzelf kunnen bepalen wat wel en niet goed is voor dit dorp.

En dan het CDA. Polarisation, de spreker gaf aan dat er veel polarisation is op dit moment. Ik denk dat het dan juist goed is het gesprek aan te gaan. Eenieder die de verordening heeft gelezen kan zien dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen voorstanders, tegenstanders en neutralen. Die krijgen hetzelfde budget. Ik denk juist: laten we het gesprek met z'n allen aangaan, in plaats van te zeggen dat het polariseert, dus dat we het gesprek maar niet aangaan omdat we dat gedoe niet willen hebben. En daarnaast - ik blijf nog even bij het CDA, maar dit is door meerdere sprekers gezegd - is dit niet een vervanging van de participatieverordening. Het is een aanvulling erop. Wij willen natuurlijk ook de inwoners vanaf het begin in het proces meenemen, maar we hebben meegemaakt, bijvoorbeeld bij de school van de SKOW, dat het volstond met sprekers die drie dagen ervoor hadden gehoord wat er zou gebeuren. De participatie lukt nog niet overall, dus wij zien het juist als een aanvulling op de participatieverordening; het is niet in plaats van.

De **voorzitter**: Een interruptie van mevrouw Everard.

Mevrouw **Everard**: Ja, dank u wel, voorzitter. Een vraag aan de heer Pesman. Als u vindt dat de participatie nog niet goed werkt, denkt u dan niet dat we aan de slag moeten gaan om die participatie aan het begin te verbeteren in plaats van dat mensen via een referendum achteraf kunnen zeggen dat ze iets niet willen? Kun je dat gesprek niet beter vooraf al hebben?

De **voorzitter**: De heer Pesman.

De heer **Pesman**: Dank voor de vraag en dank dat u meedenkt, maar het is niet een of-of-situatie. Het zijn twee verschillende instanties. Er wordt een nieuwe referendumcommissie met nieuwe onafhankelijke mensen opgesteld om het referendumproces te leiden. Die hebben dus niets te maken met de Participatieverordening. Het is niet of-of. Natuurlijk wil ik de participatie aan het begin het allerbeste hebben, maar wij horen in de praktijk dat het nog niet werkt. Die mensen komen hier in de raadzaal inspreken. Daarnaast wil ik benadrukken dat het punt van een referendum is dat alle Wassenaarders meedoen. Niet specifieke belangengroepen of specifieke groepen inwoners, maar alle Wassenaarders. Iedereen kan stemmen over een referendum. Je hoeft er geen belang bij te hebben, maar als het publiek geld kost, mag het jou ook aangaan en mag je daar ook een stem over hebben. Dat vindt mijn partij. Ik vind het jammer om te zien dat daar nu nog geen meerderheid voor is, maar dat is mijn antwoord op de vraag van mevrouw Everard. Het is niet of-of, het kan heel goed en-en zijn. Het zijn twee losse instanties en twee losse commissies.

De **voorzitter**: Er is inmiddels een interruptie van de heer Van Smirren.

De heer **Van Smirren**: Dank u wel, voorzitter. De heer Pesman zei in antwoord op mevrouw Everard iets interessants. Hij hoort mensen uit de samenleving zeggen dat de Participatieverordening niet werkt. Heb ik u niet goed begrepen?

De **voorzitter**: De heer Pesman.

De heer **Pesman**: Dan hebt u mij inderdaad niet goed begrepen. Ik heb niet gezegd dat de Participatieverordening niet goed werkt. Ik heb gezegd dat er gevallen zijn geweest waarin het niet helemaal goed heeft gewerkt. Er zijn hier sprekers geweest die zeggen van niets te hebben geweten en die helemaal niet meegenomen zijn in het proces, terwijl ze dat wel hadden gewild. Zij hebben misschien geen groot netwerk achter zich of spreken niet namens een grote groep, maar ze hadden wel dolgraag meegenomen willen worden. Die werden niet altijd meegenomen bij de participatieprocessen. Daarmee zeg ik dus niet dat het helemaal niet werkt. Daarmee zeg ik dat het nog niet goed genoeg werkt om alle inwoners tevreden te stemmen.

De **voorzitter**: De heer Van Smirren.

De heer **Van Smirren**: Dan denk ik dat er extra aanleiding is om deze mensen de volgende keer de teleurstelling te besparen en ervoor te zorgen dat ze vroegtijdig op de hoogte te brengen van wat er gebeurt en ze te laten participeren. Laten we daar dan ons op inzetten.

De **voorzitter**: De heer Pesman.

De heer **Pesman**: Dank u wel. Dan kom ik weer bij hetzelfde punt als wat ik net bij het CDA zei; het is niet of-of. Het is niet dat als we hier ja op zeggen, aandacht weggaat bij de participatieverordening. Het zijn andere mensen en het is een andere commissie. Het is echt iets anders. Wanneer een participatieproces niet goed is verlopen, waardoor er in Wassenaar een heel grote groep is die een referendum over iets wil hebben - dat zijn flink wat inwoners, namelijk 1000 inwoners op de 20.000 kiesgerechtigden die we hebben - dan kunnen zij een referendum aanvragen. Dan is daar aanleiding voor. Als we dit instellen, is het niet zo dat dit ten koste gaat van de Participatieverordening die we hebben. Dat zijn twee losse dingen.

De **voorzitter**: Dank u wel, gaat u verder.

De heer **Pesman**: Dank u wel. Dan kom ik bij de VVD. De heer Stekelenburg vroeg welk probleem het referendum daadwerkelijk oplost. Dat is het gevoel binnen de VVD-fractie. Ik had vooraf totaal niet de hoop dat ik de VVD kon meekrijgen, maar ik heb wel de behoefte om erop te reageren. Het doel van het referendum en van het feit dat inwoners dit kunnen oproepen, is niet dat wij, de 21 raadsleden, kunnen bepalen of er een probleem is en of we dat gaan oplossen. Het doel is dat de

inwoners zelf iets kunnen oproepen en ons kunnen vertellen dat er een probleem is dat ze zouden willen oplossen. Dus welk probleem lost het op? Dat is niet aan ons; dat is aan onze inwoners. Dat vind ik het mooie aan dit instrument: de inwoners kunnen op hun initiatief advies aan ons geven.

De **voorzitter**: De heer Stekelenburg.

De heer **Stekelenburg**: Dank, voorzitter. Ik hoor de heer Pesman in zijn beantwoording, daarvoor dank. Ik heb toch een beetje moeite het instrument referendum te plaatsen in de representatieve democratie, zoals wij die kennen. Ik wil u vragen daarop te reflecteren, want anderhalf jaar geleden hebben we met zijn allen campagne gevoerd in het dorp. We hebben de Wassenaarders verteld wat wij van plan zijn met Wassenaar, wat we hebben gedaan en wat we de komende jaren voor onze Wassenaarders willen bereiken. Uw partij is daarbij de tweede partij geworden en heeft veel stemmen gehaald. Dat brengt een verantwoordelijkheid met zich mee. U heeft als tweede partij van het dorp het mandaat van de kiezer gekregen om het goede te doen voor het dorp met uw standpunten. Nu zegt u tussentijds dat u niet goed weet wat goed is voor de Wassenaarders. Dat komt ook enigszins onzeker over. U heeft het verkiezingsprogramma gepresenteerd en heeft behoefte aan validatie. U heeft een instrument nodig om dat nog eens te toetsen. Kunt u daar nog eens op reflecteren?

De **voorzitter**: De heer Pesman.

De heer **Pesman**: Ik moet heel eerlijk zeggen dat ik de vraag niet helemaal kon volgen, maar laat me in ieder geval het volgende erover zeggen. Ik heb dit al in mijn betoog gemeld, maar ik herhaal het met liefde. Verkiezingen gaan over een heleboel onderwerpen. Ik heb het ook in een stukje in de krant gezet: ik heb een lange lijst met onderwerpen die meegaan. De kiezer, een inwoner van Wassenaar, kan niet zomaar één keer in de vier jaar op één partij stemmen en dan hopen dat die partij al zijn belangen behartigt. Ik weet even niet wie het was, maar ik heb een spreker horen zeggen dat in een lokale democratie de materie niet zo ontzettend ingewikkeld is als bij een landelijk referendum. Iedereen weet hoe de straten eruitzien. Iedereen weet wat de Langstraat is, iedereen weet hoe de veiligheid hier is. Juist in een lokale democratie zou een referendum perfect kunnen werken want mensen wonen hier. Mensen kunnen gaan stemmen over iets waar ze naartoe kunnen fietsen om te kijken hoe het daar is. Ik denk dat een referendum op lokaal niveau juist de representatieve democratie versterkt. Wat ook meespeelt, is dat het opkomstpercentage hier niet zo heel hoog is. Mensen kennen de lokale politiek niet heel erg goed. Hoe mooi is het als ze kunnen stemmen over individuele kwesties, over dingen die in het dorp gebeuren? Waarvan ik al heb aangegeven dat ze iedereen aangaan, omdat we een klein dorp zijn?

De **voorzitter**: De heer Stekelenburg, afrondend. Heeft u daar nog behoefte aan?

De heer **Stekelenburg**: Voorzitter, ik hoor wat de heer Pesman zegt. Tegelijkertijd denk ik dat het vertrouwen in de lokale democratie ook van wezenlijk belang is bij inwoners. Kiezers moeten erop kunnen vertrouwen dat als een partij campagne voert met standpunten, die standpunten ook zoveel mogelijk worden gerealiseerd of dat de partij zich in ieder geval verplicht ziet zich ervoor in te spannen. Ik heb het verkiezingsprogramma van Hart voor Wassenaar nog eens even doorgenomen afgelopen weekend en daarin wordt helemaal niet gesproken over het invoeren van een referendum. Ik was dus benieuwd hoe u de draai van 180 graden, die uw fractie blijkbaar gemaakt heeft in de afgelopen weken, denkt uit te leggen aan uw kiezer. En ik hoor ook graag of u ons kunt meenemen in het proces van die draai, want u heeft anderhalf jaar geleden tegen uw kiezer gezegd geen referendum te willen. Daarmee bent u de een-na-grootste geworden. Nu heeft u een andere standpuntbepaling. Kunt u ons meenemen in het proces? Hoe is dat gegaan in uw fractie?

De **voorzitter**: De heer Pesman.

De heer **Pesman**: Absoluut, voorzitter. Dit is leuk, want dit is framing. Daar bent u ontzettend goed in en dat waardeer ik aan u. Er staat niet in ons verkiezingsprogramma dat wij niet voor een referendum zijn. Ik ken ons programma van binnen en buiten en er staat niet in dat wij tegen een referendum zijn. Wij hoeven dat niet uit te leggen aan onze kiezer, want onze kiezer weet dat van ons. In 2021 was mijn partijleider de enige toen de referendumverordening werd afgeschaft, die tijdens de stemverklaring aangaf dat hij het betreunde dat het referendum werd afgeschaft. Verder was er geen partij. Dus kom nu niet aanzetten met dat wij tegen ons eigen verkiezingsprogramma ingaan. De kiezer weet heel goed dat wij voor een referendum zijn. Daar hebben wij altijd voor gepleit.

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Stekelenburg, het woord is nu aan de heer Krabbendam.

De heer **Krabbendam**: Dank u wel, voorzitter. Mijn vraag ligt in dezelfde lijn als die van de heer Stekelenburg. Ook ik heb dat natuurlijk niet in het verkiezingsprogramma teruggezien, maar daar zal ik u niet op vangen. Wat ik me wel afvraag, is of u, mocht dit voorstel het niet halen, voornemens bent het bij de volgende keer wel klip-en-klaar voor de kiezer op te schrijven, zodat die van tevoren kan stemmen over wel of niet een referendum. Dat vindt u namelijk ook heel belangrijk, heb ik net begrepen. Dan had het ook aan de voorkant gekund. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Pesman.

De heer **Pesman**: Natuurlijk, als ik de heer Krabbendam daar blij mee maak, schrijven we dat op. Wij schrijven op wat we vinden. We zijn er nooit niet eerlijk over geweest. Wij zijn altijd voor een referendum geweest. Het is dus echt pertinent onjuist dat in ons verkiezingsprogramma staat dat we tegen referenda zijn. Dat staat er niet in. Maar als ik u er blij mee maak, komt het in ons programma.

De heer **Krabbendam**: Dank u wel. Het gaat er niet om of u mij er blij mee maakt, maar ik vind het heel fijn dat u zo goed rekening probeert te houden met mij. Het gaat erom dat u zo vroeg mogelijk duidelijkheid geeft aan de kiezer. Ik betwijfel of alle kiezers in Wassenaar precies de stemverhoudingen en stemverklaringen van de afgelopen raadsvergaderingen checken. Ik wil ze niet tekortdoen, maar ik denk dat dat weinig recht doet aan de waarheid over hoe de gemiddelde kiezer zichzelf informeert. Ik zou dat in ieder geval niet van de gemiddelde kiezer verwachten. Het is wel zo duidelijk als u dat inderdaad aan de voorkant zou aangeven, net zoals wij hebben aangegeven dat we iets zien in burgerberaden. Dat staat namelijk in ons programma en daarover is uitgebreid gediscussieerd binnen onze afdeling. Als u het duidelijk aangeeft, dan kunt u er de volgende keer misschien nog groter mee worden. Dan weet de kiezer waar hij aan toe is. En als mensen het er niet mee eens zijn, dan niet. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Pesman.

De heer **Pesman**: We zijn een beetje van het onderwerp af gegaan, want het ging eigenlijk over het referendum. Ik vind het ook goed om het de hele avond te hebben over het verkiezingsprogramma van Hart voor Wassenaar. Ik vind het prima. Verder werd er iets gevraagd over de kosten van een referendum. Dat was de VVD. Ik heb dat specifiek niet tot in detail uitgewerkt in het initiatiefvoorstel, omdat het aan de raad is om een budget vast te stellen. Ik heb echter het gevoel dat de notitie die de spreker heeft gemaakt door vrijwel niemand is gelezen. Daar staat namelijk in dat de toenmalige referendumcommissie aan de toenmalige raad heeft toegestuurd dat het grofweg € 25.000,00 zal kosten voor voorlichting en campagne en € 25.000,00 voor het houden van een referendum op zich. Dat zijn dus de kosten die ik bij dezen even bereken. Dat is dus echt beduidend minder dan de kosten voorafgaand aan enorme projecten van participatie. Het is niet zo dat het zo duur is dat we het niet kunnen betalen. De VVD zei dat het referendum nooit is gebruikt. Daar ben ik in mijn betoog al op ingegaan. Dat is voor mij geen reden om het dan maar af te schaffen. Ik heb het uitdaagrecht genoemd: dat is ook vrijwel niet gebruikt, maar dat schaffen we ook niet af. Dan DLW. Ik vind het een interessante opstelling die de heer Paulides verkondigt. Hij heeft als enige van de coalitie letterlijk in zijn partijprogramma staan dat hij voor een correctief bindend referendum is. Dat is dus een soort referendum dat veel ingrijpender is dan het soort referendum dat ik voorstel. Daarmee zeg je: burgers die de raad adviseren zien we niet zo zien, maar burgers die meebeslissen wel. Dat is alsof je in een bus zit en tegen iemand zegt dat hij niet mag praten met de buschauffeur over de route die hij rijdt, maar dat hij wel een flinke ruk aan het stuur mag geven als de rit hem niet aanstaat. Dat is de opstelling die ik meekrijg als iemand voor een correctief bindend referendum is, maar niets ziet in het raadgevend referendum. Dat vind ik jammer, want ik had er graag samen met de heer Paulides tegenaan gegaan. Ik begrijp dat hij hierop wil reageren.

De **voorzitter**: Ja, het uitdaagrecht wordt gebruikt vanavond. De heer Paulides.

De heer **Paulides**: Ik kan er wel op reageren, maar een correctief referendum is iets anders dan een raadgevend referendum. Ik heb ook gezegd dat de overheid ermee bezig is dit in de Eerste en Tweede Kamer te bespreken en dat ik dat graag afwacht. U vergelijkt appels met peren. Als je voor het ene bent, wil dat niet zeggen dat je ook voor het andere bent. Ik denk dat de Participatieverordening genoeg afdekt om dat te doen wat u ook wilt. Het is een beetje dubbelop.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Pesman.

De heer **Pesman**: Dank u wel. Het laatste punt was van het CDA en ik heb het ook bij de PvdA gehoord. De inwoners hebben vaak niet de expertise en de tijd om te stemmen over deze kwesties. Ik denk juist dat het soms goed is dat niet wij over alles gaan bepalen en met elkaar gaan kissebissen, maar dat de inwoners zelf een advies kunnen geven. Ik denk dat de inwoners soms wel beter dan wij kunnen vaststellen wat goed is voor het dorp en wat niet. Zoals ik al in mijn speech heb aangegeven zitten wij met zijn allen in een soort fuik en ik denk dat het goed is als inwoners ons daar scherp op houden. Volgens mij heb ik alles vanuit de eerste termijn nu beantwoord.

De **voorzitter**: Volgens mij lag er nog één vraag over hoe u aankijkt tegen burgerberaden.

De heer **Pesman**: Ik wil daarin graag samen met het CDA optrekken. Ik zie het voorstel wel tegemoet, dan gaan we erover praten. Dat is iets anders.

De **voorzitter**: Oké. Dank u wel. Dank voor de beantwoording van de vragen. Ik ga rondkijken of er behoefte is aan een tweede termijn. Er is uitvoerig ingegaan op de argumenten, die hebben we op een mooie manier met elkaar gewisseld. Dat is fijn. Als er geen behoefte is aan een tweede termijn, gaan we over naar de stemming. Heeft iemand behoefte aan een stemverklaring? Dat is bij mevrouw Hibbert het geval. Ik geef mevrouw Hibbert de mogelijkheid een stemverklaring te geven.

Mevrouw **Hibbert**: Dank u wel, voorzitter. De Verordening Inwonersparticipatie zit nog in de trial-and-errorfase, jammer genoeg vaak met de nadruk op error. Dat we daar iets aan moeten doen, zijn we met Hart voor Wassenaar eens. Meerdere partijen hebben zojuist de mogelijkheid van een burgerberaad geopperd. Wij zien daarin ook een mogelijke oplossing en zouden daar graag tijdens een commissieronde verder over willen praten. Zo kunnen we samen op zoek gaan naar een oplossing die een meerderheid kan krijgen. Dus: eens met de probleemanalyse van Hart voor Wassenaar, maar op dit moment tegen dit voorstel, hopelijk op weg naar een gezamenlijke oplossing via een commissieronde. Dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we over naar het voorstel dat voorligt. Voorgesteld wordt om vast te stellen de volgende verordening: referendumverordening gemeente Wassenaar 2023, artikel 1 tot en met 15. Dat is het initiatiefvoorstel dat vanavond voorlag. Wie is voor dit voorstel? Dat zijn de fracties van Hart voor Wassenaar en Lokaal Wassenaar! Tegen zijn de fracties van het CDA, DLW, PvdA, GroenLinks, VVD en D66. Daarmee is het voorstel verworpen.

De **voorzitter**: Ik wil als uw voorzitter wel toevoegen dat ik grote waardering heb voor een initiatief als dit en de manier waarop er met elkaar over gesproken is. Dank dus voor alle inzet daarop. Laat het een inspiratie zijn voor eenieder om het raadswerk op deze manier in te vullen. Het woord is aan de heer Hendrickx.

De heer **Hendrickx**: Ja, voorzitter. Ik heb gewacht tot na de stemming. U intervieerde bij de heer Pesman toen hij een woord citeerde dat een bepaalde kracht met zich meebracht. Mijn vraag aan u is wat vorig jaar op 13 december anders was dan nu.

De **voorzitter**: In de kern herinner ik mij dat hetzelfde woord gebruikt werd. Zie hier de scherpte en het lerend vermogen van uw voorzitter, want daar ben ik groot voorstander van. Ik leer elke dag om ervoor te zorgen dat we hier een proper taalgebruik prediken.

De heer **Hendrickx**: Op zich ben ik blij met uw lerend vermogen. Dat zou betekenen dat u vorig jaar 13 december ingegrepen zou hebben, als u het met de kennis van nu had gehoord. Zie ik dat juist?

De **voorzitter**: Daar valt veel over te zeggen. We hebben ook een interpellatiedebat gehad waarin ik daar ook het een en ander over heb gewisseld. Dank u wel.

6. Rekenkamerrapport Onderzoek naar onderhoud aan wegen, bruggen en onderdoorgangen

De **voorzitter**: Wij gaan naar agendapunt rekenkamerrapport, dat nu agendapunt 5 is geworden want de volgorde is veranderd. Ik heb in ieder geval begrepen dat mevrouw Van Vliet-van Dijk een amendement en een motie in voorbereiding heeft. Met uw goedvinden ga ik haar daar als eerste het woord over geven. Ook ga ik even inventariseren of er verder nog behoefte is om hier verder op in te gaan. Dat is niet het geval. Dan geef ik het woord aan mevrouw Van Vliet-van Dijk.

Mevrouw **Van Vliet**: Dank u wel, voorzitter. Hart voor Wassenaar hecht er grote waarde aan dat het onderhoud van de openbare ruimte goed is. In het rapport van de Rekenkamer lezen we dat een deel van het areaal in slechte staat van onderhoud verkeert en dat het projectmanagement voor verbetering vatbaar is. Als we het grafiekje - ik heb over het spinnenwebje dat een overkoepelend beeld weergeeft op pagina 39 van het rapport - goed bekijken, zien we dat Wassenaar gewoon minder goed presteert dan de andere drie beoordeelde gemeenten of gebieden. Dat moet wat ons betreft echt beter. Slecht onderhouden wegen en civiele kunstwerken passen volgens mij ook niet in het beleid van schoon, heel en veilig, waar de coalitie zo op hamert. Alleen maar de conclusies van het rapport onderschrijven en ons te zijner tijd laten informeren over de uitvoering van aanbevelingen vinden wij dan ook niet voldoende. Wij zouden graag zien dat met gezwinde spoed slecht onderhoud wordt hersteld. Daarom stelden wij een amendement op dat daartoe aanzet.

Verder zouden wij graag zien dat het projectmanagement wordt verbeterd. Dit rekenkamerrapport onderschrijft de noodzaak hiervan maar weer eens. Vorige week spraken we over de sporthal, maar denk ook aan de fietstunnel Havenkade en de vele andere projecten die laten zien dat verbetering van het beleid omtrent het projectmanagement meer dan nodig is. Vorig jaar september dienden we nog een motie in ter verbetering van het projectmanagement. Vandaag doen we dat weer. Onder andere het opstellen van een verbeterplan en de implementatie van een bronbestand met kengetallen, alsook het verbeteren van de organisatiecapaciteit maken hier onderdeel van uit. We hopen dan ook op brede steun voor zowel ons amendement als onze motie.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Als reactie op het amendement geef ik graag het woord aan de wethouder die gaat over de openbare ruimte.

Wethouder **Koetsier**: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Dank u wel, mevrouw Van Vliet. Eigenlijk is uw vraag of er een veiligheidsrisico is in Wassenaar ten aanzien van de bruggen. Ik kan u zeggen dat dat absoluut niet het geval is. De data die in het rekenkameronderzoek zijn meegenomen zijn van 2019 en sindsdien is de brug die onderhoud nodig had, de Hofcampbrug, vervangen. Die is dus tiptop. Bovendien worden er op jaarlijkse basis twee tot drie houten bruggen vervangen. Verder kom ik binnenkort met de onderhoudsplannen voor de verschillende onderdelen van ons areaal en gaan we het onderhoud op niveau B brengen en houden. Bij dezen ontraadt het college het amendement.

De **voorzitter**: Voor de motie zou ik willen vragen of de heer Paulides het voorzitterschap op zich wil nemen, zodat ik als portefeuillehouder antwoorden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U staat al op uw plaats, aan u het woord voor de beantwoording.

Portefeuillehouder **De Lange**: Voorzitter, dank u wel. Mevrouw Van Vliet, in reactie op uw motie. U vraagt aandacht - dat heeft u ook al eerder gedaan - voor het optimaliseren van het projectmanagement. Dat is een zeer terecht punt want het is belangrijk het projectmanagement binnen de gemeente Wassenaar te optimaliseren en te bekijken hoe daar verbeteringen in kunnen worden aangebracht. Daarmee roept u in de motie een aantal punten op, waarbij ik u vanavond gelukkig kan mededelen dat er al behoorlijke stappen in worden gezet. Het Handboek Projectmanagement is inmiddels binnen de organisatie vastgesteld. Daarnaast wordt het projectmanagement aan de hand van dat handboek verder ingericht, waarbij het opdrachtgeverschap en het opdrachtnemerschap helder worden gedefinieerd. Verder wordt er gewerkt aan de professionalisering van de organisatie. U geeft terechte zorg aan in de motie over de wisselingen in de organisatie en de verschillen tussen de projectleiders. Er wordt op dit moment steeds meer door vaste mensen uitvoering gegeven aan projecten. De eerlijkheid gebiedt natuurlijk wel te zeggen dat de markt er lang niet altijd voor kan zorgen dat specialistische kennis vast voorhanden is. Soms is het ook handig om specifieke mensen in te huren, omdat een project een kop en een staart heeft. Het doel blijft echter om zoveel mogelijk eigen medewerkers in te zetten. Het lerend vermogen, dat u aanspreekt, is het uitgangspunt voor de optimalisering van het projectmanagement. Dat is ook de reden waarom wij inmiddels zijn aangesloten bij de Vereniging Projectmanagement Nederlandse Gemeenten, om juist ook dat lerend vermogen te versterken.

U maakt een terecht punt als het gaat om de uniforme kengetallen. Het is immers wel van belang, dat je op dezelfde manier de zaken weegt. Daarom is de standaardsystematiek voor kostenraming ook onderdeel van het projectmanagementboek. Het is ook het uitgangspunt bij de opzet van projectmanagement binnen de gemeente. Dat brengt mij bij het feit dat u in de motie een aantal punten aangeeft en graag daarover gerapporteerd wilt worden in de zomer, met een evaluatie in het jaar erna. Ik zou u eigenlijk een ander aanbod willen doen. We hebben op 3 oktober jl. een bijeenkomst gehad over de stand van zaken van de organisatie. Ik heb daarvan teruggehoord dat het

een goede bijeenkomst is geweest waarin u op een goede wijze bent meegenomen in waar we nu staan in een jonge organisatie. Ik zou u het aanbod willen doen dat wij in januari een avond beleggen over hoe wij het projectmanagement hebben georganiseerd. Dat biedt ook de mogelijkheid om vanuit de professionals binnen deze organisatie nog wat meer invulling en een beeld erbij te geven. Daarna kunnen we met elkaar het gesprek aangaan over de vraag welke projecten een bepaalde projectrapportage zouden moeten krijgen. Wat is een groot project? Welke projecten definiëren we daaronder? Vervolgens kunnen die projecten in een uniforme wijze van rapportage neergezet worden, om uiteindelijk opgenomen te worden in de P&C-cyclus. Dat betekent twee keer per jaar. In uw motie roept u nu op om dat elke drie maanden te doen, maar ik denk dat we ook moeten oppassen voor een rapportagelast. In die zin proberen we alle producten te koppelen aan de jaarrekening en de begroting. Dat geldt ook voor de dashboards op het Sociaal Domein. Hoewel ik het helemaal met de fractie van Hart voor Wassenaar eens ben, is het belangrijk om dit niet aan de vooravond van de begroting met een motie af te doen. Het verdient meer aandacht. Mijn vraag is dan ook om de motie aan te houden en een thema-avond te organiseren. Dan kunnen we altijd nog kijken hoe het verder ingevuld gaat worden, want het college neemt de professionalisering van het projectmanagement, net zoals u, zeer serieus.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer De Lange, voor de beantwoording van de vraag. Mag ik aan u vragen of het aanbod ook een toezegging is? Zegt u toe dat er in januari een avond over het projectmanagement in de gemeente Wassenaar wordt georganiseerd?

Portefeuillehouder **De Lange**: Dat is het geval.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan aan mevrouw Van Vliet de vraag of er nog een vraag is blijven liggen.

Mevrouw **Van Vliet**: Ik wil voor vijf minuten schorsen.

De **voorzitter**: De vergadering is geschorst voor vijf minuten.

Schorsing

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heropen de vergadering en zie dat mevrouw Van Vliet al op haar plek staat. Aan u het woord, mevrouw Van Vliet.

Mevrouw **Van Vliet**: Dank u wel, voorzitter. We zijn erg blij en verheugd dat de portefeuillehouder zo enthousiast is over vele aspecten van de inhoud van onze motie en natuurlijk ook met de toezegging dat we in januari met elkaar aan de slag gaan om verder vorm hieraan te geven. We gaan er voor nu een beetje van uit dat de inhoud van de motie te zijner tijd zal landen in die sessie. We houden de motie dus voorlopig even vast. We verwachten dat de motie, met de wijsheid die we in januari gaan opdoen, mogelijkerwijs aangenomen gaat worden door de gemeenteraad.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel mevrouw Van Vliet. Ik concludeer dat u de motie formeel intrekt? Of houdt u hem aan? U trekt hem terug. Ik heb verder geen vragen meer gehoord. Is er behoefte aan een tweede termijn bij een van de andere raadsleden? Dat is niet het geval. Dan geef ik het woord weer aan de voorzitter.

Amendement Onmiddellijke aanpak van slecht onderhouden wegen en civiele kunstwerken

Ingediend door Hart voor Wassenaar

"De raad van de gemeente Wassenaar, in vergadering bijeen op 30 oktober 2023;

overwegende dat:

- uit recent onderzoek van de lokale Rekenkamer is gebleken dat een aantal wegen en civiele kunstwerken (o.a. 14% van de elementenverharding in 2021 en 9% van de civiele kunstwerken in 2019) in onze gemeente ondermaats (slecht/niveau D) zijn onderhouden, wat de veiligheid en kwaliteit ervan in gevaar brengt;
- het huidige raadsbesluit weliswaar de conclusies van het rekenkameronderzoek onderschrijft, maar er geen concrete termijn wordt gesteld aan de uitvoering van de aanbevelingen, enkel een informatieplicht voor de zomer van 2024;
- het van cruciaal belang is om onmiddellijk actie te ondernemen en ervoor te zorgen dat de slecht onderhouden kunstwerken z.s.m. op een acceptabel onderhoudsniveau zijn gebracht;

wijzigt de tekst van het besluit als volgt:

- "1. De conclusies van het rapport 'Onderzoek naar onderhoud aan wegen, bruggen en onderdoorgangen' te onderschrijven;
2. Het college te verzoeken de gedane aanbevelingen te gaan uitvoeren;
3. Het college te verzoeken de raad voor de zomer 2024 te informeren over de uitvoering van de aanbevelingen."

komt als volgt te luiden:

- "1. De conclusies van het rapport 'Onderzoek naar onderhoud aan wegen, bruggen en onderdoorgangen' te onderschrijven;
2. De raad draagt het college op:
 - a. De gedane aanbevelingen te gaan uitvoeren;
 - b. Onmiddellijk te starten met de uitvoering van het onderhoud aan de slecht onderhouden (slecht/niveau D) elementenverharding en civiele kunstwerken, zodat deze vóór de zomer van 2024 op een acceptabel niveau van onderhoud verkeren;
 - c. Daartoe indien nodig, met spoed de benodigde middelen en capaciteiten te mobiliseren om een snelle en effectieve uitvoering te waarborgen;
 - d. De voortgang van het proces regelmatig en transparant te communiceren met de raad;
 - e. Indien er knelpunten of onvoorziene omstandigheden optreden, direct te communiceren met de raad en tijdig te komen met passende oplossingen."

De **voorzitter**: Dank u wel. Wat dan nog overblijft, is het voorliggende amendement over de onmiddellijke aanpak van slecht onderhouden wegen en civiele kunstwerken.

Wie is voor het amendement? Dat zijn de fracties van GroenLinks, Hart voor Wassenaar en Lokaal Wassenaar! Wie is tegen het amendement? Dat zijn de fracties van het CDA, DLW, PvdA, VVD en D66. Daarmee is het amendement verworpen.

Dan het besluit, met dus de conclusies van het onderzoek verder te onderschrijven. Kunt u allen instemmen met dit besluit? Dat is het geval. Dat is hierbij vastgesteld. Dank u wel.

7. Uitwerking begrip 'initiatieven met veel impact' ten behoeve van Verzwaard Adviesrecht en verplichte participatie

De **voorzitter**: Dan ga ik naar het volgende onderwerp en dat is Uitwerking begrip 'initiatieven met veel impact' ten behoeve van Verzwaard Adviesrecht en verplichte participatie. Ik ga inventariseren wie hierover het woord wil voeren. De heer Van Smirren heeft een breed ondersteund amendement ingediend, dus ik zou hem als eerste het woord willen geven. Mevrouw Van Vliet-van Dijk heeft een motie, dus die geef ik als tweede het woord. Mevrouw Hofman-de Raad, u krijgt als derde het woord. Dan ga ik verder rond kijken. De heer Stekelenburg als vierde. Willen er nog meer het woord voeren vanavond? Dat is niet het geval. Dan hebben we vier sprekers en geef ik als eerst het woord aan de heer Van Smirren.

De heer **Van Smirren**: Dank u wel, voorzitter. Ik heb inderdaad namens een aantal collega's een amendement ingediend. Het amendement beoogt inkleuring te geven aan hetgeen besproken in de commissie Fysieke Leefomgeving op 2 oktober jl. Het algemene gevoel in die commissie was dat de lat voor het verzwaard adviesrecht door het college wat te hoog was gelegd en daar hadden we wat moeite mee. Raadsleden worden nu eenmaal door inwoners aangesproken. Op allerlei initiatieven zijn we aanspreekbaar. We willen daar in de regel wel graag iets van vinden. Nu is elke norm die we leggen arbitrair. Het is volgens mij ook hartstikke apolitek. Nu zit dit college er, over een poosje misschien een ander college. Wat dat betreft ben ik blij met de brede steun. In de lijst zoals we die nu willen amenderen, wordt aansluiting gezocht bij de uitvoeringspraktijk van de laatste jaren, waarbij de raads- en commissieleden zijn aangesproken. Bovendien wordt er mede invulling gegeven aan het begrip 'initiatief met veel impact'. Wij denken dat de lijst en de balans in het kader van uitvoerbaarheid wel dienen te worden geëvalueerd. Daarom wordt het raadsbesluit in die zin aangevuld met een evaluatie na twee jaar invoering van de Omgevingswet. We gaan ervan uit dat dat op 1 januari a.s. zal gebeuren, maar er zijn altijd wel geluiden dat het weer op losse schroeven komt te staan. Het amendement is medeondertekend door de fracties van D66, Lokaal Wassenaar!, DLW, VVD, GroenLinks en het CDA. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: U heeft een interruptie. Mevrouw Van Vliet-van Dijk.

Mevrouw **Van Vliet**: Dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraag aan de heer Van Smirren. Is hij van mening dat we onder de huidige regelgevingsprocedures te weinig voorstellen in de raad krijgen?

De **voorzitter**: De heer Van Smirren.

De heer **Van Smirren**: Dat vind ik een hele lastige vraag. Of er onder de huidige procedures te weinig voorstellen komen? Onder de huidige procedures zijn het verklaringen van geen bedenkingen. Die zien we niet al te veel, maar wat is veel en wat is weinig? Daar heb ik al eerder iets over gezegd. Maar als we na de invoering van de Omgevingswet niet op een gegeven moment een bepaalde maatstaf of lat in aanbrengen als raad, krijgen we dus niets. Dan gaat alles naar het college. Dat lijkt ons niet handig, want we worden er toch op aangesproken. Dit amendement beoogt daar een bepaalde balans in te brengen. Ik hoop dat ik uw vraag hiermee heb beantwoord.

Mevrouw **Van Vliet**: Niet helemaal. Ik was er helaas niet bij tijdens de commissiebehandeling, maar heb de vergadering wel teruggezien. De wethouder gaf aan dat de lijst met criteria die we vandaag al dan niet gaan vaststellen, gebaseerd is op het gelijk houden van het aantal voorstellen dat de raad in de afgelopen jaren voorbij zag komen. Nu heeft u een amendement voorliggen waarin die criteria worden aangescherpt. Logisch redenerend zou dat inhouden dat we meer van die voorstellen of projecten gaan zien langskomen, dan we in de afgelopen jaren voorbij zagen komen. Ik ben gewoon benieuwd of dat ook uw intentie is. Wilt u dat de raad meer van die voorstellen ziet langskomen om er iets van te vinden?

De **voorzitter**: De heer Van Smirren.

De heer **Van Smirren**: Kijk, de Omgevingswet beoogt meer mogelijk te maken. Dat is prima, wat mij betreft. Ik heb gekeken naar de initiatieven die wij de afgelopen periode hebben gezien in de raad of in de commissies en die tot rumoer hebben geleid. Dan kijk ik naar de Kerkstraat, waar vier grote woningen worden gebouwd. Daar is heel veel over gesproken. Als wordt gesteld dat projecten onder de tien woningen niet meer naar de raad hoeven, zeg ik dat we dat de afgelopen periode anders hebben ervaren. Daar moeten we dus een ander criterium voor maken. Dat staat nu in dit voorstel. Kijk naar de commotie over het schooltje 't Hummeltje, waarbij twaalf sociale woningen werden gebouwd. Als de lat bij twintig wordt gelegd, zien wij zo'n voorstel niet meer terug. Ik ben voor woningbouw, dat weet u, maar ik vind ook dat we in de raad het debat daarover moeten voeren. Daarom heb ik dit amendement zo ingestoken.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. U was klaar met uw termijn. Het amendement maakt inmiddels onderdeel uit van de beraadslaging, dat is bij dezen nog even benoemd. Dan geef ik nu graag het woord aan mevrouw Van Vliet-van Dijk.

Mevrouw **Van Vliet**: Dank u wel, voorzitter. De Omgevingswet is de grootste wetgevingsoperatie sinds de Tweede Wereldoorlog. Volgens sommigen zelfs sinds 1848. Thorbecke werd vanavond al gememoreerd. De inwerkingtreding is al vijf keer uitgesteld en de invoering zal ook in Wassenaar heel wat voeten in de aarde hebben. De lijst voor verzaamd adviesrecht en verplichte participatie is heel concreet. Veel concreter eigenlijk dan de eerdere criteria waarin was vastgesteld voor welke categorie er geen verklaring van bedenkingen nodig is. Het is dan ook heel verleidelijk om iets te gaan vinden van aantallen bomen, huizen, vierkante meters et cetera, terwijl we allemaal nog helemaal geen ervaring hebben met de praktijk onder de Omgevingswet. Nu moeten we toch een uitgangspunt formuleren voor activiteiten, die gaan vallen onder het verzaamd adviesrecht en verplichte participatie bij afwijking van het omgevingsplan voor de invoering over ruim twee maanden. De lijst, zoals bijgevoegd bij het voorstel, is wat ons betreft een prima startpunt. De lijst nu al wijzigen, terwijl we nog helemaal niet weten waar we precies aan toe zijn, vindt Hart voor Wassenaar dan ook niet verstandig. Het nu al scherper stellen van de criteria gaat mogelijk leiden tot extra ambtelijke capaciteit. Het weerspiegelt ook vooral een wantrouwen in het college en de organisatie. Wat Hart voor Wassenaar betreft is de invoering van de Omgevingswet een reorganisatie van dusdanige omvang dat het ons goed lijkt hiervoor een raads werkgroep in het leven te roepen om dit goed te blijven volgen en indien nodig of wenselijk bij te sturen. Dan kunnen we na een jaar, of desnoods twee jaar de lijst evalueren. Maar dan laten we het ook in het komende jaar niet aan het toeval over.

De **voorzitter**: Daar heeft u een motie voor, toch?

Mevrouw **Van Vliet**: Die vergat ik bijna. Daartoe dienen wij inderdaad een motie in en we hopen op brede steun hiervoor.

De **voorzitter**: Prima, dan maakt die inmiddels onderdeel uit van de beraadslaging en wordt het slotje eraf gehaald. Ik geef het woord aan mevrouw Hofman-de Raad.

Mevrouw **Hofman**: Dank u wel, voorzitter. Vanavond bespreken we dus inderdaad de lijst van verzwaaard adviesrecht. In welke gevallen heeft de vergunningsaanvraag zoveel impact dat het noodzakelijk is dat de raad een oordeel velt over het plan? Anders gezegd, wanneer zetten we onszelf als raad buitenspel en wanneer houden wij de noodzakelijke vinger aan de pols? In de lijst die voorligt, is vooral gekozen voor aantallen als objectief selectiecriteria voor veel impact. Lokaal Wassenaar! is blij met het amendement dat mede namens onze partij is ingediend, omdat de aantallen in ieder geval wat lager komen te liggen. Aantallen zijn echter niet altijd een adequaat selectiecriteria. Daarom hebben we erop aangedrongen dat met het amendement ook wordt bepaald dat elke vergunningsaanvraag die strijdig is met het gemeentebestuur, per definitie veel impact heeft, ook al betreft het slechts één huis of één boom. Het is de laatste toevoeging onder 1. Daarnaast willen we graag een motie indienen over het kruimelgevalbeleid. Nu hebben we seintjes gekregen dat die overbodig zou zijn, maar naar ons idee is dat toch echt niet het geval, en wel omdat per 1 januari 2024 de Omgevingswet in werking treedt. Vanaf dat moment komt het nu geldende kruimelgevalbeleid van rechtswege te vervallen. Of, zoals het college het verwoordt in het antwoord op de vraag van de heer Paulides: "Met het vervallen van de wettelijke grondslag, de Wabo en het Besluit Omgevingsrecht, vervalt op 1 januari 2024 ook het kruimelgevalbeleid". Met andere woorden: dan hebben we geen kruimelgevalbeleid meer. Dat moet opnieuw worden vastgesteld. In de beantwoording van de vraag van de heer Paulides geeft het college aan dat het zijn intentie is om de huidige werkwijze ook na 1 januari 2024 voort te zetten. Dat wil het doen door middel van het vaststellen van een beleidskader voor buitenplanse omgevingsactiviteiten. Het vaststellen van beleid is naar ons idee echter geen collegebevoegdheid zoals het aangeeft, maar een bevoegdheid van de raad. Dat moet dus voor 1 januari 2024 door de raad zijn vastgesteld, anders is er nog steeds geen kruimelgevalbeleid. Dan zullen in principe alle gevallen die buiten dit beleid vallen weer aan de raad voorgelegd moeten worden als zijnde een voorstel met veel impact. Ik heb dus de vraag aan de wethouder of hij kan toezeggen dat dit beleidskader uiterlijk in de raadsvergadering van 19 december a.s. ter besluitvorming aan de raad wordt aangeboden. Als het college dat niet redt, is de wethouder het dan met mij eens dat we geen kruimelgevalbeleid hebben per 1 januari 2024 en dat deze motie juist wel heel zinvol is? Bij dezen dien ik dus bij voorbaat de motie in.

De **voorzitter**: Ja, dank u wel. De motie maakt onderdeel uit van de beraadslaging en ik geef ten slotte het woord aan de heer Stekelenburg.

De heer **Stekelenburg**: Dank u wel, voorzitter. De Omgevingswet is een grote wijziging binnen onze gemeente en eigenlijk voor alle gemeenten in Nederland. Wij realiseren ons goed, als Wassenaarse VVD, dat dit veel impact heeft op de uitvoerende organisatie en ook op onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen, want uiteindelijk is de wetgeving daarvoor bedoeld. Wij willen complimenten geven voor de inzet tot nu toe op dit punt en ook voor de nuttige werksessies die wij als raads- en commissieleden hebben gehad de afgelopen periode. Hieruit blijkt wat ons betreft dat er genoeg aandacht voor is binnen het ambtenarenapparaat en dat men weet wat er moet gebeuren. Voor degenen die de NRC lezen: vorige week werd in de NRC bekendgemaakt dat er, met name op IT-vlak, nog wel wat uitdagingen zijn vanuit het rijk. De invoering zal vanuit het rijk bezien dus niet geheel vlekkeloos verlopen. Dat is zoals het er nu uitziet. Echter, de gemeente heeft hier geen zeggenschap over of invloed op. Wij hebben uit het artikel ook begrepen dat er hard wordt gewerkt vanuit het rijk. We willen de wethouder wel vragen de raad direct te informeren in het eerste kwartaal van 2024 als er invoeringsproblemen zijn. Graag krijg ik een toezegging op dit punt.

De Wassenaarse VVD vindt een correcte en soepele invoering van groot belang, net zoals dit geldt voor de opgestelde criteria rondom het verzwaaard adviesrecht. De aanscherpingen, die hierin door collega Van Smirren zijn voorgesteld, en ook de evaluatie, zijn voor ons de juiste voorwaarden. We hebben hier goed overleg over gevoerd, waardoor we dit kunnen steunen. De inhoud is voor ons leidend. We zien er niets in om vooraf een soort bezwaarcommissie in te stellen middels een raads werkgroep, waartoe de motie van mevrouw Van Vliet de facto oproept. We laten deze uitvoering graag in de professionele handen van het college en de technische expertise die er is binnen het ambtelijke apparaat. Deze verantwoordelijkheden en taken zijn daar juist belegd omdat dit uitvoering betreft en het college daar verantwoordelijk voor is. De Wassenaarse VVD-fractie zou er in dit kader ook voor willen pleiten dat we in onze kaderstellende rol blijven. De motie die mevrouw Van Vliet-van Dijk indient, kan daarom niet op onze steun rekenen.

De **voorzitter**: U wilt afsluiten? Oh, u was aan uw laatste zin bezig. Gaat uw gang.

De heer **Stekelenburg**: Tot slot, en dat geldt ook voor de motie van mevrouw Hofman, is daar ook in voorzien door de Omgevingswet. Dat hebben wij laten uitzoeken, dus die motie is wat ons betreft niet nodig.

De **voorzitter**: Een interruptie van mevrouw Van Vliet.

Mevrouw **Van Vliet**: Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde een soort bezwaargroep langskomen. Dat wil ik toch even ophelderen, want dat is het absoluut niet. We beslissen vanavond als raad met elkaar welke projecten of aanvragen wij dusdanig belangrijk vinden dat we die graag met elkaar willen bespreken. Het lijkt mij dan ook heel goed om met elkaar, als raad, goed een vinger aan de pols te houden over datgene waar wij vanavond een beslissing over nemen. Zo kunnen we monitoren of het wel goed gaat. Ik noem de RO, mensen van de gemeente, noem het maar op, iedereen die zich ermee bezighoudt. Die doen hun werk waarschijnlijk gewoon hartstikke goed, zoals we van ze mogen verwachten, maar daar gaat het niet om. Het gaat erom dat er nogal wat gaat wijzigen ten opzichte van het verleden. Dit is voor ons dus ook nieuw terrein en daarom denk ik dat het goed is om heel scherp een vinger aan de pols te houden om te zien of het zo uitpakt als we gedacht hebben. We hebben geen glazen bol, ik niet althans, dus we kunnen ook niet in de toekomst zien hoeveel voorstellen we krijgen en of dat te veel of te weinig is. Ik weet niet of tien, elf, twaalf of veertien huizen de grens moeten zijn. Ik denk dat we dat pas met elkaar kunnen vaststellen als we het hebben mogen ervaren. Daarom lijkt een raads werkgroep mij een heel goed idee. Ik vroeg mij af of deze toelichting iets verandert aan het perspectief van de heer Stekelenburg.

De **voorzitter**: Dank u wel voor de vraag. De heer Stekelenburg.

De heer **Stekelenburg**: Voorzitter, daar kan ik kort over zijn. Het antwoord is nee. Ik zal het kort toelichten, want anders zou het flauw zijn. Ik wil natuurlijk ook rechtdoen aan de vraag die voorligt. Er is sowieso in de evaluatie voorzien. We hebben na twee jaar genoeg casussen opgebouwd om te evalueren. Daarnaast hebben wij de wethouder om de toezegging gevraagd om, als er toch invoeringsproblemen dreigen te ontstaan in het eerste kwartaal, ons als raad in het eerste kwartaal te informeren. Zo houden we een vinger aan de pols als raad en kunnen we het gesprek erover aangaan met het college. Die twee punten zijn voor ons voldoende om bij ons standpunt te blijven, helaas.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik nu graag het woord aan de wethouder Ruimtelijke Ordening, met daarbij de vraag of hij in zijn betoog zou willen ingaan op de gevraagde toezegging plus het voorliggende amendement en het tweetal moties. Het woord is aan de wethouder.

Wethouder **Koetsier**: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik wil eerst even heel kort ingaan op het amendement dat voorligt. Het college kan zich prima vinden in de aanpassingen en laat het oordeel over dit amendement aan de raad. Heel mooi is het dat het amendement breed gedragen wordt. Een heel goed punt is ook dat we na twee jaar gaan evalueren. Het is natuurlijk toch een beetje een sprong in het diepe. We weten niet precies wat er gaat komen. Evalueren is dus een prima idee. Er is ook nog gevraagd of er op dit moment signalen zijn dat de Omgevingswet opnieuw uitgesteld gaat worden. Het antwoord daarop is nee.

Dan kom ik op de motie van mevrouw Van Vliet. In juni 2021 heeft de raad een besluit genomen ten aanzien van het verzaamd adviesrecht en de verplichte participatie binnen de Omgevingswet voor initiatieven met veel impact. Voor de initiatieven met veel impact stellen we nu als college duidelijke kaders voor. Dat geeft duidelijkheid aan de raad en de initiatiefnemer. Die heeft dat ook nodig, want hij wil weten hoe het verder gaat met het initiatief. Om nu min of meer elke twee maanden binnen een raads werkgroep te bespreken welke initiatieven onder het verzaamd adviesrecht vallen, is gewoon geen goed idee. Dit nodigt uit tot willekeur en biedt weinig rechtszekerheid voor de initiatiefnemer. Vanuit dat oogpunt ontraden wij de motie. Ten aanzien van het kruimelgevallenbeleid.

De **voorzitter**: Wethouder, er is een interruptie van de heer Krabbendam. Dat is wel een wat apart model, omdat u verder geen inbreng had, maar vooruit.

De heer **Krabbendam**: Ik mag wel reageren als ik een vraag heb, toch?

De **voorzitter**: U mag reageren, gaat uw gang.

De heer **Krabbendam**: Dank u wel, want ik werd wel getriggerd. Op zich is het heel goed om de vinger aan de pols te houden en het is ook goed om te evalueren, maar we hebben nu het mechanisme dat elke maand de Omgevingswet aan de orde komt in de commissie Fysieke Leefomgeving. De vraag aan de wethouder is of dat ook zo blijft na de invoering. Blijven we de komende tijd elke maand daar aandacht aan besteden? Soms is er niets te melden en soms wel. Bent u dat voornemens?

Wethouder **Koetsier**: Ik ben dat zeer zeker voornemens. In dat opzicht voldoe ik ook aan de vraag van de VVD. Als er iets belangrijks te melden is, als er iets verandert of als er iets opnieuw ingevoerd is en er eventueel toch een zekere hapering is, vind ik het prima om dat mee te delen in de commissie. Dat is een toezegging van mij aan de VVD.

De **voorzitter**: Om het procedureel even helemaal glad te strijken: het is aan de commissie om de agenda vast te stellen. Het signaal kan echter doorgegeven worden aan de Agendacommissie en de voorzitter van de commissie. We weten nu dat de portefeuillehouder bereid is om daar dan invulling aan te geven. Wethouder, gaat u verder.

Wethouder **Koetsier**: Mijn excuses, voorzitter, dank u wel voor de verduidelijking. Ik kom bij de motie van mevrouw Hofman over het kruimelgevallenbeleid. Dat gaat over kleinschalige projecten en activiteiten die binnen het gemeentelijk beleid vallen. Dan praat je over bijvoorbeeld een dakpapel of een kleine uitbouw. Het is absoluut de intentie om dit jaar nog het kruimelgevallenbeleid om te zetten in beleidsregels buitenplanse omgevingsplanactiviteiten, in het kort de BOPA. En nee, dit is niet iets dat naar de raad hoeft; dit kan via het college. Het is absoluut een collegebevoegdheid. Ik kan u garanderen dat er niemand buiten de boot zal vallen. Mocht er uiteindelijk nog een probleem zijn met de BOPA, zodat we het niet op tijd voor elkaar krijgen, hebben we altijd nog het overgangsrecht. Dat is dan van toepassing op deze kruimelgevallen. Dus bij dezen, vanuit het college is de motie niet nodig, want er wordt al aan voldaan. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dat levert nog een vraag op van mevrouw Hofman-de Raad. Die gaat vast over het advies om de motie te ontraden.

Mevrouw **Hofman**: Dank u wel, voorzitter. Ik ben toch een beetje confuus. Het oude beleid vervalt van rechtswege, dus bij wijze van spreken is het er niet meer. Dan moet er nieuw beleid worden vastgesteld. Waarop baseert de wethouder dat dit een collegebevoegdheid is? Beleid is toch altijd een raadsbevoegdheid?

De **voorzitter**: Wethouder.

Wethouder **Koetsier**: In dit geval is mij geadviseerd dat wij dat als college oppakken omdat het een kruimelgevallenbeleid is. Het valt binnen het huidige beleid, het wordt beleidsarm. Het wordt gewoon een-op-een omgezet binnen de Omgevingswet. U heeft gevraagd of ik garandeer dat er niemand buiten de boot valt. Er valt niemand buiten de boot.

De **voorzitter**: Tot slot, mevrouw Hofman-De Raad.

Mevrouw **Hofman**: Dus het huidige kruimelgevallenbeleid wordt een-op-een overgezet naar het nieuwe kruimelgevallenbeleid onder de Omgevingswet, zegt u.

Wethouder **Koetsier**: Het wordt een-op-een overgezet en dat heet dan de BOPA. Dat klopt.

De **voorzitter**: Nog even voor iedereen die nu aan het nadenken is over hoe een BOPA eruitziet, kunt u die afkorting nog verklaren?

Wethouder **Koetsier**: Ik moet er zelf ook een klein beetje aan wennen. Het zijn de buitenplanse omgevingsplanactiviteiten.

De **voorzitter**: Zo is het. Hartstikke goed, dank u wel. Dan hebben we de eerste termijn gehad. Ik ga even rondkijken of er behoefte is aan een tweede termijn. Dat is het geval bij mevrouw Van Vliet-van Dijk.

Mevrouw **Van Vliet**: Kan er zo even geschorst worden?

De **voorzitter**: Dat kan, we zijn nu in de tweede termijn en voor de stemming kan er altijd geschorst worden. Als u nu wilt schorsen, kunt u naar het spreekgestoelte gaan om een formeel verzoek te doen. Anders worden twintig anderen heel jaloers, omdat u zo maar even regelt omdat u naast de voorzitter zit, dat gaan we natuurlijk niet doen. Mevrouw Hofman-De Raad.

Mevrouw **Hofman**: Dank u, voorzitter. Graag zou ik bij u een schorsing willen aanvragen.

De **voorzitter**: Van hoeveel minuten?

Mevrouw **Hofman**: Pak 'm beet vijf minuten.

De **voorzitter**: Vijf minuten. Dan gaan we om 22.18 uur verder. De vergadering is geschorst.

Schorsing

De **voorzitter**: Dames en heren, als iedereen de plek weer zou willen innemen? Als alle raadsleden zouden willen gaan zitten en de wethouders ook hun plek zouden willen innemen? Dat is het geval, want ik kreeg vanuit de regie door dat het in vier minuten kon. Mevrouw Hofman-De Raad, aan u. De vergadering is heropend.

Mevrouw **Hofman**: Dank u wel, voorzitter. Er kan een discussie ontstaan over van wie nu de bevoegdheid is; van de raad of het college. Waar het om gaat in dezen, is dat er per 1 januari een kruimelgevallenbeleid vastgesteld is, linksom of rechtsom. Ik ga ervan uit dat hetgeen de wethouder op dit punt aangeeft, per 1 januari a.s. geregeld is. Wat dat betreft kan ik onze motie intrekken. Mocht het anders uitkomen, kunnen we altijd later nog zien wat nodig is. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Dan is de motie die door u werd ingediend over het kruimelgevallenbeleid ingetrokken. We waren bij de tweede termijn en er was één spreekster. Dat is mevrouw Van Vliet-van Dijk. Gaat uw gang.

Mevrouw **Van Vliet**: Ja, dank u wel, voorzitter. Er wordt door velen een beetje gereageerd alsof de in de motie voorgestelde werkgroep iets heel exotisch is, maar ik wil iedereen er toch even aan herinneren dat er in het verleden een werkgroep 3D is geweest, met betrekking tot de decentralisatie van het Sociaal Domein, die zelfs op wekelijkse basis met elkaar samenkwam. En we hebben natuurlijk ook de commissie Valkenburg met een raadsbrede vertegenwoordiging van mensen, die wat extra aandacht besteedt aan dat onderwerp. Ook in de commissiebehandeling heb ik mensen horen spreken over het inbouwen van een soort noodstop. Daarmee zouden we, als alles niet zou lopen zoals we zouden willen dat het zou lopen, aan de rem kunnen trekken. Het voorstel dat vanavond voorligt gaat toch over hoe ver wij willen dat onze invloed gaat wat betreft de plannen die hierlangs komen. En hoeveel plannen we willen dat er langskomen. Maar ja, dat vind ik toch aan de raad. Ik vind dat de raad zelf inspanning zou mogen leveren om een vinger aan de pols te houden. Ik vind dat de raad niet hoeft af te wachten tot het college iets voorlegt over hoe het allemaal gaat en wat het ervan vindt. Het is ook echt belangrijk wat wij ervan vinden.

Verder heb ik nog een vraag aan de wethouder met betrekking tot het amendement. Ik heb begrepen dat zonder het amendement het aantal voorstellen dat in de raad langskomt ongeveer gelijk blijft, gebaseerd op de kennis van de afgelopen jaren. Hoeveel extra voorstellen gaan we zien, gebaseerd op de kennis van eerdere jaren, als dit amendement wordt aangenomen? En wat betekent dat dan voor de ambtelijke capaciteit en de kosten die daarmee gepaard gaan?

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik tot slot het woord aan de wethouder, met nog een duidelijke vraag.

Wethouder **Koetsier**: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Dank u wel voor de vraag, mevrouw Van Vliet. Wij hebben gesproken over hoeveel gevallen we ongeveer door de raad kunnen verwachten en wij denken vier of vijf gevallen per jaar. De grens waarover gesproken is, of de nieuwe grens in het amendement, zal dat aantal niet echt veel veranderen. Is er extra capaciteit nodig, omdat er extra werk is in het ambtelijk apparaat? Die verwachting is er niet.

Amendement verzwaaard adviesrecht

Ingediend door PvdA, D66, Lokaal Wassenaar!, DLW, VVD, GroenLinks, CDA

"De raad van de gemeente Wassenaar, in vergadering bijeen op 24 oktober 2023; gehoord de beraadslagingen;

besluit:

het raadsbesluit Z/23/07359/357610 van buitenplanse omgevingsplanactiviteiten met verzwaaard advies & verplichte participatie als volgt te wijzigen:

1. Als eerste beslispunt wordt toegevoegd:

de lijst verzwaaard adviesrecht en verplichte participatie wijzigt als volgt:

- schrapt "het toevoegen van meer dan 10 woningen in het centrum";

- vervangt door "het toevoegen van meer dan 5 woningen in het centrum óf als het minder dan 5 woningen betreft, het toevoegen van meer dan 600 m² bvo.";
 - schrapt "het toevoegen van meer dan 20 woningen in een woonwijk";
 - vervangt door "het toevoegen van meer dan 10 woningen in een woonwijk";
 - schrapt "voor zover er sprake is van een functieverandering naar deze medische en/of sociaal-maatschappelijke functie, indien het bruto-oppervlak van 1.000 m² wordt overschreden";
 - vervangt door "voor zover sprake is van een functieverandering naar deze medische en/of sociaal-maatschappelijke functie, indien het bruto-oppervlak van 500 m² wordt overschreden".
 - schrapt "Ten aanzien van het centrum, woonwijken en buitengebied "De realisatie van commerciële voorzieningen, zoals winkels, groter dan 750 m² bvo (nieuwbouw en uitbreiding bestaande voorzieningen)";
 - vervangt door "Ten aanzien van het centrum, woonwijken en buitengebied "De realisatie van commerciële voorzieningen, zoals winkels, groter dan 500 m² bvo (nieuwbouw en uitbreiding bestaande voorzieningen)";
 - voegt toe: Stelt het participatietraject voor initiatiefnemers voor het in het centrum, woonwijken, en buitengebieden kappen van meer dan 25 bomen verplicht;
 - voegt toe: Stelt het participatietraject voor initiatiefnemers voor het in het buitengebied kappen van meer dan 100 bomen verplicht;
 - voegt toe: "Buitenplanse activiteiten, die strijdig zijn met beleidskaders, onafhankelijk van de omvang en impact van de activiteit";
2. Voegt als laatste beslispunt toe aan het raadsbesluit:
- de lijst verzwaard adviesrecht en verplichte participatie wordt twee jaar na invoering van de Omgevingswet geëvalueerd."

De **voorzitter**: Oké. Dan gaan wij over tot de stemmingen. We beginnen met de stemming over het amendement. Is er behoefte aan een stemverklaring? Dat is niet het geval. Dan breng ik het amendement in stemming. Wie is voor het amendement? Een unanieme gemeenteraad, daarmee is het amendement aangenomen. Dat betekent dat het besluit onder 1 direct wordt aangepast. Nu ligt dus het aangepaste besluit voor. Wie is voor het aangepaste besluit? Ook dat is een unanieme gemeenteraad. Daarmee is het besluit aangenomen in geamendeerde vorm.

Motie Raadswerkgroep Omgevingswet Ingediend door Hart voor Wassenaar

"De raad van de gemeente Wassenaar, in vergadering bijeen op 30 oktober 2023;

overwegende dat:

- de Omgevingswet per januari 2024 van kracht wordt en de gemeenteraad vóór die tijd beslissingen moet nemen met betrekking tot adviesbevoegdheid en verplichte participatie bij afwijkingen van het Omgevingsplan;
- het op dit moment aanpassen van de lijst van activiteiten onnodige politisering in de hand werkt;
- gezien de vele veranderingen met betrekking de inwerkingtreding van de Omgevingswet de gevolgen van het gebruik van de lijst op dit moment nog moeilijk te overzien zijn;
- het instellen van een raadswerkgroep, bestaande uit raadsleden en begeleid door een ambtenaar/RO specialist, een effectieve manier kan zijn om het proces nauwlettend te volgen en te evalueren;
- het periodiek overleggen van de raadswerkgroep een gestructureerde aanpak biedt om eventuele knelpunten tijdig te identificeren;
- een evaluatie na een jaar zal helpen bepalen of aanpassingen aan de lijst van activiteiten nodig zijn;

besluit:

- een raadswerkgroep in het leven te roepen die belast is met het volgen van het proces rondom de inwerkingtreding van de Omgevingswet, met specifieke aandacht voor de vaststelling van de lijst van activiteiten waarvoor verzwaard adviesrecht en verplichte participatie geldt bij afwijkingen van het Omgevingsplan;
- de raadswerkgroep te laten bestaan uit raadsbrede vertegenwoordiging, bijgestaan door een ambtenaar/RO-specialist;
- de raadswerkgroep te verplichten om elke twee maanden te vergaderen en verslag uit te brengen aan de gemeenteraad;
- een evaluatie (en behandeling hiervan in de raad) na een jaar in te stellen, waarbij de raadswerkgroep aanbevelingen doet over eventuele aanpassingen aan de lijst van activiteiten;

en gaat over tot de orde van de dag."

De **voorzitter**: Dan breng ik nu nog in stemming de motie over de raads werkgroep Omgevingswet. Wie is voor de motie? Dat is alleen Hart voor Wassenaar. Wie is tegen de motie? Dat zijn de fracties van het CDA, DLW, PvdA, GroenLinks, VVD, D66 en Lokaal Wassenaar! Daarmee is de motie verworpen.

Dan ga ik u een vraag stellen. Het is 22.23 uur. Ik moet u formeel vragen of u na 22.30 uur wilt doorvergaderen want het eerstvolgende punt is de stemming over de voorzitter en plaatsvervangend voorzitter voor de commissie. Bent u het met mij eens dat we vanavond de vergadering, bestaande uit nog twee moties vreemd aan de orde van de dag, de stemming en vijf actualiteitsvragen vanavond afmaken? Dat is het geval. De schorsing hebben we straks tijdens het tellen. Dat komt vanzelf goed. Bij dezen besloten.

8. Benoeming voorzitter en plaatsvervangend voorzitter t.b.v. raadscommissie Mens & Maatschappij

De **voorzitter**: We komen bij een belangrijk punt. Ik ben blij dat dit punt er is vanavond, want het was toch wel even zoeken met elkaar in de afgelopen periode. Mijn dank aan de kandidaten die de vinger hebben opgestoken om dit te gaan doen. Het gaat over de vacature voor de voorzitter van de commissie Mens & Maatschappij. De heer Krabbendam heeft zich kandidaat gesteld en als plaatsvervangend voorzitter mevrouw Hofman-de Raad. Zoals u weet doen wij een stemming over personen altijd schriftelijk. De briefjes worden uitgereikt. Daarop staat de naam van de kandidaat ingevuld, maar er staan ook de bekende stippelijntjes, want er kan natuurlijk nog de naam van een andere kandidaat op het lijntje worden gezet. Er is ook nog de mogelijkheid om blanco te stemmen. Verder is het de bedoeling alleen een naam in te vullen op de lijntjes en geen aanmoedigen of anderszins teksten, want dan zal de stembureaucommissie de stem als niet geldig verklaren. De briefjes worden nu uitgereikt. Twee stembriefjes dus met verschillende kleurtjes. De blauwe is voor de voorzitter en de gele voor de plaatsvervangend voorzitter. Vraag me niet waarom, maar dat zijn de kleuren. Dan starten we nu de stemming. U kunt de briefjes invullen, ze worden opgehaald en dan gaat de stemcommissie tellen.

De stembriefjes zijn ingeleverd. Ik wens mevrouw Van Eps-Habibe en team sterkte. Mevrouw Etema en de heer Nijman, wij schatten in dat u dat in tien minuten zou kunnen doen. We gaan om 22.35 uur weer verder met de vergadering. De vergadering is geschorst voor tien minuten.

Schorsing

De **voorzitter**: Dames en heren, hierbij heropen ik de vergadering. Een compliment aan de stemcommissie, want die kan zelfs binnen de tijd al tot een uitslag komen. Ik geef dan ook graag het woord aan mevrouw Van Eps-Habibe voor de uitslag.

Mevrouw **Van Eps**: Dank u wel, voorzitter. Het stembureau heeft de stemmen geteld. Voor het voorstel tot benoeming van de voorzitter van de commissie zijn er van de 21 stemmen 20 geldig, waarvan 19 stemmen voor en 1 stem tegen. Ten aanzien van het voorstel benoeming van de plaatsvervangend voorzitter van de commissie zijn er 21 stemmen uitgebracht, waarvan 21 geldig. 20 stemmen voor en 1 stem tegen mevrouw Hofman-de Raad. Bij de vorige benoeming, de voorzitter van de commissie, ben ik vergeten door te geven dat het gaat om de heer Krabbendam. Dank u.

De **voorzitter**: Ik dank u en daarmee de commissie voor het tellen. Er is een nadrukkelijke uitslag. De conclusie is om de heer Krabbendam te benoemen als voorzitter van de commissie Mens & Maatschappij. Ik kijk de heer Krabbendam aan. Bent u bereid de benoeming aan te nemen?

De heer **Krabbendam**: Ja.

De **voorzitter**: Ik hoor dat dat het geval is. De conclusie is ook dat mevrouw Hofman-de Raad als plaatsvervangend voorzitter van dezelfde commissie wordt benoemd. Bent u bereid dat te aanvaarden?

Mevrouw **Hofman-De Raad**: Nou, dat weet ik eigenlijk niet. Ik had mijzelf voorgenomen, als er een tegenstem zou zijn, te zeggen 'be my guest, doe jij het dan'. Ik doe dit baantje niet, omdat ik zo graag wil, maar omdat het moet gebeuren. Het moet gebeuren en daarom zet ik me ervoor in, maar ik heb genoeg andere dingen te doen. Dus het is volledig of niet.

De **voorzitter**: De heer Pesman geeft aan hiertoe uitgenodigd te zijn. Het woord is aan hem.

De heer **Pesman**: Ja, een punt van orde. Ik wil voorkomen dat we hier in debat gaan over een privéstemming. Volgens mij is het een privéstemming, laten we daarover nu niet in debat gaan. Volgens mij mag dat ook helemaal niet.

De **voorzitter**: Dat ben ik helemaal met u eens. Het punt dat voorligt is het volgende. Ik vraag u of u bereid bent de benoeming te aanvaarden en daar is een ja of een nee op mogelijk.

[Er wordt buiten de microfoon gesproken.]

De **voorzitter**: Dan gaan we het als volgt oplossen, want het lijkt me net zo praktisch. U mag er nog over nadenken, dus we houden het antwoord even aan. U zou bijvoorbeeld het morgen kunnen geven. Morgen hebben we namelijk weer een raadsvergadering, dat is geen nieuws voor u. Met het aanvaarden van de heer Krabbendam kunnen we dan in ieder geval concluderen dat u de voorzitter wordt van de commissie. Daar wil ik u van harte mee feliciteren. Heel fijn dat u dat op zich neemt.

(Applaus)

9. Moties vreemd aan de orde

De **voorzitter**: We gaan naar de moties vreemd aan de orde. Als eerste die van de heer Pesman over het fietspad N44. Het woord is aan de heer Pesman.

De heer **Pesman**: Dank u wel, voorzitter. De hele gemeenteraad heeft een mail gekregen van een bezorgde inwoner over het fietspad dat langs de N44 gaat. Ik wil alleen zeggen dat Hart voor Wasenaar de oproep van deze inwoner volledig ondersteunt, vandaar dat we er ook gelijk een motie over indienen. Ze luidt als volgt:

Draagt het college op om:

- 1) in gesprek te gaan met de provincie/Verkeer en Waterstaat met als doel hen te bewegen de veiligheid én het gevoel van veiligheid van het fietspad aan de N44 te verbeteren;
- 2) de gemeenteraad binnen drie maanden te informeren over de stand van zaken betreffende deze motie.

De **voorzitter**: Dan maakt de motie bij dezen onderdeel uit van de beraadslaging. Ik geef het woord aan de portefeuillehouder Regionale Mobiliteit.

Wethouder **Van Doeveren**: Ja, voorzitter, dank. Het is voor het college heel belangrijk om de verkeersveiligheid en leefbaarheid in het dorp verder te vergroten. Dat gaan we volgende maand voor alle gemeentelijke wegen doen, als u het voorstel daartoe bespreekt. Dit is een rijksweg. Ik deel uw uitgangspunt dat deze weg ook veilig moet zijn en ik denk dat het grootste knelpunt is dat je een 70km-weg hebt waar de fietspaden soms heel dicht tegen de rijbanen aanliggen. Ik gebruik de weg zelf bijna elke dag. Ik ben niet op alles ervaringsdeskundige en dat probeer ik ook niet te zijn, maar van deze weg ken ik letterlijk elke meter zelf. En als ik heen en weer fiets, zie ik velen van u ook regelmatig heen en weer komen. Ik denk dat dat het grootste probleem is met de weg. Ik ben bereid te spreken met Rijkswaterstaat. Het heeft geen zin het echt bij de provincie aan te kaarten, want het is een rijksweg en de provincie gaat vooral over de B-wegen, zoals de gedeputeerde mij ook heeft gezegd. Als u de motie op die manier wilt aanpassen, of ik mag deze zo lezen dat we het gesprek aangaan met Rijkswaterstaat, dan doe ik dat graag. Ik zou de motie graag met zes maanden willen afdoen, want dan kan het meelopen in de reguliere cyclus aan overleggen. Als laatste: er zijn objectieve maatstaven voor veiligheid, zoals dat het fietspad inderdaad erg dichtbij een 70 km/uur-weg. Het gevoel van onveiligheid zal ik ook meenemen en ik deel de beleving daarvan van deze inwoner, maar dat kan natuurlijk wel verschillen. Ik dank u wel. Als de heer Pesman deze twee zaken zo wil aanpassen, of als ik ze zo mag lezen, krijgt de motie gewoon oordeel raad. Daar doe ik niet moeilijk over.

De **voorzitter**: Misschien voor het debat handig om de heer Pesman als eerst het woord te geven. Ik begrijp dat de heer Gankema daarna ook een vraag heeft aan de wethouder. De heer Pesman.

De heer **Pesman**: Voorzitter, ik ben eigenlijk wel heel benieuwd wat de heer Gankema nu gaat vragen. Ik zou eigenlijk willen voorstellen dat hij eerst gaat.

De **voorzitter**: Dat mag ook, dan houden we die nog even als cliffhanger. Het is de termijn van de zijde van de wethouder, dus het zal een vraag aan de wethouder zijn. De heer Gankema.

De heer **Gankema**: Dank, voorzitter. Ik wist eigenlijk zelf nog niet aan wie ik de vraag het beste kan stellen, want het ging heel snel. Zoals u allen weet, hebben wij laatst vragen gesteld over dit specifieke fietspad. De motie heeft ook betrekking op het autoverkeer in relatie tot de fietsers aldaar. Als dit onderwerp toch ter sprake wordt gebracht bij Rijkswaterstaat, dan zouden we ook willen dat de stoeptegels, het fietspad an sich, weer in volle glorie wordt hersteld, zodat je er veilig overheen kunt fietsen. Ik kom de wethouder ook regelmatig tegen inderdaad. Alles op een rijtje: we willen een veilig fietspad in relatie tot het autoverkeer, maar ook het fietspad zelf moet in orde zijn.

De **voorzitter**: Dit is dus een interruptie richting de wethouder, want die had ook de vragen beantwoord. De wethouder. De oproep van de heer Gankema.

Wethouder **Van Doeveren**: Eén woord: eens.

De **voorzitter**: Dan in reactie op het voorstel van de wethouder. De heer Pesman.

De heer **Pesman**: Ja, dank u wel. Ik zal de motie gewoon aanpassen. Punt 1 zal worden: 'In gesprek gaan met Rijkswaterstaat met als doel hen te bewegen voor de verkeersveiligheid' en punt 2 zal worden: 'De gemeenteraad binnen zes maanden te informeren'. Begrijp ik het goed dat de motie dan oordeel raad krijgt?

Wethouder **Van Doeveren**: Met deze wijzigingen is het oordeel raad.

Motie vreemd aan de orde van de dag Fietspad N44 Ingediend door Hart voor Wassenaar

"De raad van de gemeente Wassenaar, in vergadering bijeen op 30 oktober 2023;

constaterende dat:

- de gemeenteraad een mail heeft ontvangen van een bewoner betreffende het fietspad aan de N44;
- enkel een smal stoepje het fietspad scheidt van de druk bereden 70km-weg;
- de gemeente Wassenaar verkeersveiligheid hoog in het vaandel heeft;
- er regelmatig ongevallen plaatsvinden op dit stuk van de N44 met niet alleen materiële schade maar zelfs gewonden en doden (bijlage 1);

overwegende dat:

- het fietspad aan de N44 niet een veilige uitstraling heeft;
- het onprettig is om vlak naast 70 km/u rijdende vrachtwagens te fietsen (bijlage 2);
- ook de ruiterroute deels over dit onbeschermd fietspad voert, met alle risico's van dien (bijlage 3);
- veel Wassenaarders van/naar Kerkehout fietsen via het fietspad aan de N44, en het fietspad ook onderdeel uitmaakt van de snelfietsroute Den Haag-Leiden;
- we met de toenemende verkeersdruk en overlast door auto's in Wassenaar én de duurzaamheidsdoelstellingen fietsgebruik zouden moeten stimuleren en onveilige fietspaden hier niet aan bijdragen;

draagt het college op om:

- 1) in gesprek te gaan met Rijkswaterstaat met als doel hen te bewegen de veiligheid én het gevoel van veiligheid van het fietspad aan de N44 te verbeteren;
- 2) de gemeenteraad binnen zes maanden te informeren over de stand van zaken betreffende deze motie;

en gaat over tot de orde van de dag."

De **voorzitter**: De pen van de griffier heeft zojuist 'in gesprek te gaan met Rijkswaterstaat met als doel hen te bewegen' opgeschreven, en 'de gemeenteraad binnen zes maanden te informeren'. Dat heeft de heer Pesman ook gedaan. Dan ligt nu de gewijzigde motie voor. Is er nog behoefte aan een stemverklaring bij deze motie? Ja, dat is het geval bij de heer Paulides.

De heer **Paulides**: Dank, voorzitter. Een hele korte reactie. Ik vind het een beetje jammer dat er een indiener van een brief is en dat Hart voor Wassenaar daar gelijk een motie voor indient. Eén

brief en je hebt een motie. Je kunt het ook op een andere manier doen en het hoeft ook geen vraag in de raad te zijn.

De **voorzitter**: Nee, nee, nu krijgen we een debat, mijnheer Paulides.

De heer **Paulides**: We zullen de motie steunen maar ik vind het een beetje jammer dat het op deze manier moet. Het kost ons allemaal tijd. We worden als raadsleden gegijzeld, keer op keer.

De heer **Hendrickx**: Sorry. Voorzitter, het is een stemverklaring en niet een betoog over een mening van de inbrenger en de reden van die inbrenger.

De heer **Paulides**: Oké. Wat is uw ordevoorstel?

De **voorzitter**: Mijnheer Paulides, u heeft nu even niet het woord. U had een stemverklaring. In een stemverklaring geef je namens de partij weer waarom je stemt voor een voorstel. U heeft gezegd wat u heeft gezegd en ik ga over tot de stemming. U was de enige die een stemverklaring wilde geven.

De heer **Paulides**: Dan nu een ordevoorstel van mij. ik vind het een beetje schandalig worden dat er hele grote verhalen gehouden mogen worden.

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Paulides, u krijgt niet het woord. Ik wil met alle plezier de mogelijkheid geven om een stemverklaring af te leggen, maar daarbij geeft u aan wat uw afweging is namens uw partij. Anders was er de mogelijkheid van het debat geweest, maar dat heeft daarvoor plaatsgevonden. Ik begrijp dat er nog een stemverklaring is.

De heer **Pesman**: Voorzitter, ik zou met uw goedkeuren graag een persoonlijk feit willen maken, want ik ben persoonlijk aangesproken. De indiener van de motie doet dit en dat, dus ik wil graag een persoonlijk feit van willen maken, met uw goedkeuring uiteraard.

De **voorzitter**: Dat mag.

De heer **Pesman**: Het is niet alleen mijn recht om een brief van een bezorgde inwoner hier aan de kaak te stellen. Ik zie het ook als mijn plicht om een brief van een bezorgde inwoner hier aan de kaak te stellen. Het is niet zo dat we voor iedere brief die we krijgen een motie indienen. Een brief die wij krijgen van een bezorgde inwoner, waar wij achter staan, waar wij iets aan willen doen, dat stel ik inderdaad hier aan de kaak. Dat is niet alleen mijn recht, dat is ook mijn taak als volksvertegenwoordiger.

De **voorzitter**: Nee, nee. Ik ga niet een discussie beginnen, mijnheer Paulides. We gaan over tot de stemmingen. Mijnheer Paulides, ook dat lijkt me jammer, want daarmee laat u uw stem verloren gaan. Laten we allemaal heel even rustig zijn. We gaan over tot de stemming. Als u allemaal zou willen gaan zitten, mijnheer Paulides, alstublieft. We gaan over tot de stemming. De motie in aangepaste vorm, dus Rijkswaterstaat en zes maanden. Wie is voor de motie? Dat zijn de fracties van het CDA, PvdA, GroenLinks, Hart voor Wassenaar, VVD, D66 en Lokaal Wassenaar! Tegen de motie is de fractie van DLW. Daarmee is de motie aangenomen. Het woord is aan de heer Hendrickx over Berkhei.

De heer **Hendrickx**: Voorzitter, dank u wel. "Berkhei, Kerkhoflaantje, een klein idyllisch groen plekje en beschermd (rijks)grondgebied. Een prima plekje voor de oudere bewoners van het Sophiekehuis om met de rollator te wandelen, een doorsteek voor paardenbezitters en een hondenuitlaatveld. Een stukje Wassenaar waar de sociale cohesie groot is. Jong ontmoet oud. Het weghalen van de paaltjes, ten gunste van ondernemers op marktdag is geen probleem, het terugplaatsen ten gunste van bewoners blijkt een onmogelijke taak. Bewoners bellen al jaren regelmatig met de gemeente over die paaltjes, zonder resultaat. Gevolg is dat het Kerkhoflaantje gevaarlijk gebied is waar niemand meer kan wandelen. Niet met de rollator, niet met de hond en als je met je paard richting Duinrell rijdt moet je met een omweg. Het beschermde grasveld wordt zwaar beschadigd door geparkeerde auto's die er dagenlang staan en als de weg bij Duinrell te vol is wordt de route afgesneden via de Kerkhoflaan. Van beide richtingen rijden auto's, totale waanzin. Je kan als gemeente wel een beleid uitzetten, maar als er geen toezicht of handhaving is dan heeft dat beleid geen enkel nut. Misschien moeten alle mensen met een rollator, hondenbezitters en andere bezoekers van de Berkhei eens een hele dag midden op de rijbaan bij Duinrell gaan staan? Zou er dan ergens iemand wakker worden en denken dat het zo echt niet meer kan? Hoeveel moeite kost het de paaltjes terug te plaatsen? De oplossing is zo simpel, plaats elektrische

paaltjes, zet eens handhaving in die een bekeuring uitschrijft. Bestaat er überhaupt handhaving in Wassenaar? Gemeente Wassenaar, houd op met dat gesteggel over het opwaarderen van het centrum als niet aan de gewone randvoorwaarden van het eigen beleid voldaan kan worden. Wil je ergens goed eindigen, dan moet je eerst de basis op orde hebben. En als dat allemaal niet kan, dan liggen er nog genoeg steentjes van de Langstraat om een muur om de Berkhei te bouwen, is het beschermde grondgebied tenminste echt beschermd".

Dit is de letterlijke tekst, misschien dat ik een woord versproken heb, van een zekere Sanne op Wassenaarders.nl. Ik heb geprobeerd deze Sanne te bereiken, maar er stond geen achternaam bij dus het is me niet gelukt. Ik hoop dat het op de een of andere manier tot haar komt.

Twee punten hier. Het tweede punt is dat ik een paar vragen hierover heb, nee, een verzoek aan het college. Ik heb de afgelopen jaren vaak meegemaakt dat je uit de krant situaties moet opmaken dat mensen eindelijk eens een brief sturen die hiernaartoe komt. Dan doet iemand er iets mee en je hebt dan vaak pas het hele verhaal gehoord. De Bellesteynlaan is zo'n voorbeeld waarmee ik me heel erg bemoeid heb. Dan zie je wat er allemaal moet gebeuren om iemand eindelijk aan de praat te krijgen. Hier ligt een wanhoopskreet. Een wanhoopskreet die niet wordt opgepakt wanneer er contact gezocht wordt met de gemeente. Dat is mijn primaire punt.

Het specifieke punt is het verzoek aan het college:

1. vast te stellen wat de van toepassing zijnde regels zijn en deze voor de raad samen te vatten;
 2. maatregelen te nemen die ervoor zorgen dat de regels worden toegepast;
 3. een aantal Wassenaarders weer gelukkig te maken;
- en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Er is nog een vraag aan de indiener van de motie. De heer Van Smirren.

De heer **Van Smirren**: Dank u wel, voorzitter. Om te voorkomen dat we een soortgelijke situatie krijgen als daarnet, zal ik mijn vraag niet stellen bij de stemverklaring. De vraag aan de heer Hendrickx is waarom hij nu kiest voor een motie en niet voor het stellen van mondelinge vragen in de commissie. Hij had het onderwerp ook kunnen agenderen, zodat we er met zijn allen over kunnen debatteren en het college kunnen bevragen. Waarom kiest u nu voor deze motie?

De **voorzitter**: De heer Hendrickx.

De heer **Hendrickx**: Dat is heel eenvoudig. Als je een vraag stelt, krijg je een antwoord, maar of er iets in beweging komt, weet je niet. Met een motie leg je iets voor en verzoek je het college om in beweging te komen. Dat is het grote verschil en dat is het effect dat ik hiermee probeer te realiseren voor iemand die al heel veel geprobeerd heeft om het bestuur in Wassenaar in beweging te krijgen, zonder dat het gelukt is.

De **voorzitter**: Afrondend, de heer Van Smirren.

De heer **Van Smirren**: Dank u wel. Ja, volgens mij kun je dat net zo goed in een commissievergadering bespreken en kan degene die de brief heeft geschreven zelf inspreken. Dan kunnen we met een toezegging van het college de zaak monitoren. Ik ga voor de motie stemmen, maar ik vind het niet geëigend.

De heer **Hendrickx**: Fijn dat u voor de motie stemt. Ik kan me ook niet voorstellen dat er een tegenstem zou kunnen komen voor die motie. Ten aanzien van mijn opmerking over welke weg te kiezen om dingen in beweging te krijgen, heeft iedere politieke partij haar eigen verantwoordelijkheid. Wij kiezen hiervoor, dank u wel.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de wethouder Openbare ruimte, dank u wel.

Wethouder **Koetsier**: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Mijnheer Hendrickx, eigenlijk is het toch wel jammer dat de gemeente niet sneller kan anticiperen op vragen zoals deze. Hier zullen wij zeker beterschap in beloven en dat kunnen we ook monitoren. We hebben, als opvolging van de motie al de paaltjes teruggeplaatst. De kapotte paaltjes zijn vervangen en de uitdaging is natuurlijk dat de paaltjes elke keer weer teruggeplaatst worden en dat iedereen blijvend kan genieten van de Berkhei. Het oordeel over de motie laten we aan de raad.

De **voorzitter**: Nog een vraag aan de wethouder. Wethouder, wilt u blijven staan? De heer Hendrickx.

De heer **Hendrickx**: Voorzitter, dank u wel. Dank u wel voor het antwoord, wethouder. Ik heb er alle vertrouwen in dat als hij zijn handen eraan zet, het ook gaat lukken. Mijn belangrijkste vraag

is de volgende. We pakken nu een incident. Door deze interventie lossen we het incident op, fijn dat u dat zo doet. Maar ik maak mij zorgen om het proces. De heer Gankema maakte ook al een punt in die richting. Nogmaals, het is niet tegen u, he? Ik maak mij zorgen over een proces wanneer mensen proberen te communiceren, dat al te vaak effectloos is en dat je iemand in de raad moet activeren om iets gedaan te krijgen. Nogmaals, ik ben ervan overtuigd dat het uw wens is het goed te doen, dus in die zin vind ik het lastig dat ik deze vraag aan u moet stellen. Maar bent u het met me eens dat een proces eigenlijk in place moet zijn om ervoor te zorgen dat dit soort kwesties niet in de raad hoeven te komen? Dank u wel.

De **voorzitter**: De wethouder.

Wethouder **Koetsier**: Dank u wel, voorzitter. De laatste vraag was denk ik retorisch. Vragen als deze horen niet in de raad te komen. Dit hoort gewoon opgelost te worden of in ieder geval binnen een bepaalde tijd aangepakt te worden.

De **voorzitter**: Goed. Dan de heer Gankema. U heeft nog vragen aan de wethouder? Oké, de wethouder was al heel snel weg, maar hij staat er alweer. De heer Gankema.

De heer **Gankema**: Dank u wel, voorzitter. Ik haak even aan bij de vraag van de heer Hendrickx en ook bij de interruptie van de collega van de PvdA. Het is ook in onze beleving zo dat je maar moet afwachten of er naar wordt gehandeld als je een vraag stelt. Stel dat mijnheer Hendrickx hier een vraag over had gesteld, zoals Lokaal Wassenaar! een vraag stelde over het fietspad langs de Rijkstraatweg. Vervolgens komt er een antwoord op, weliswaar erg laat, maar daar had u mij over gebeld dus kredieten voor u. Maar wij vragen iets omdat we willen dat er iets verandert. Stel dat de heer Hendrickx alleen een vraag had gesteld, kunt u dan garanderen dat het in dat geval was opgepakt? Hoe moeten wij dit duiden?

Wethouder **Koetsier**: Mijnheer Gankema, ik begrijp de vraag niet helemaal. Als de heer Hendrickx een specifieke vraag had gesteld, was het opgelost. Het was heel duidelijk dat hier wat meer gevraagd werd en dat er een groter probleem is. In principe gaat het gewoon om de follow-up van de gemeente binnen een bepaalde termijn om kleinschalige irritaties van de bevolking aan te pakken en op te lossen. Die boodschap is heel duidelijk aangekomen.

De **voorzitter**: Ten slotte, afrondend de heer Gankema.

De heer **Gankema**: Misschien heb ik het niet goed genoeg uitgelegd, want de wethouder begreep het niet. Het punt dat wij hier aandragen, is dat als wij een vraag stellen, wij dat doen met een gedachte erachter. We willen namelijk dat er iets verbetert in dit dorp. Ik wil graag het besef hebben bij het college dat het onderkent dat iets adresseren niet alleen het beantwoorden van de vraag is, maar ook iets ermee doen.

Wethouder **Koetsier**: Mijnheer Gankema, wij belijden hier niet alleen het woord, maar willen het ook uitvoeren. Dank u wel.

Motie vreemd aan de orde van de dag inzake Berkhei Ingediend door Hart voor Wassenaar

"De raad van de gemeente Wassenaar, in vergadering bijeen op 24 oktober 2023;
gehoord de beraadslagingen;

overwegende dat:

- Berkhei, Kerkhoflaantje, een klein idyllisch groen plekje en beschermd (rijks) grondgebied. Een prima plekje voor de oudere bewoners van het Sophiekehuis om met de rollator te wandelen, een doorsteek voor paardenbezitters en een honden uitlaatveld. Een stukje Wassenaar waar de sociale cohesie groot is. Jong ontmoet oud;
- het weghalen van de paaltjes, ten gunste van ondernemers op marktdag is geen probleem, het terugplaatsen ten gunste van bewoners blijkt een onmogelijke taak. Bewoners bellen al jaren regelmatig met de gemeente over die paaltjes, zonder resultaat. Gevolg is dat het Kerkhoflaantje gevaarlijk gebied is waar niemand meer kan wandelen. Niet met de rollator, niet met de hond en als je met je paard richting Duinrell rijdt moet je met een omweg. Het beschermde grasveld wordt zwaar beschadigd door geparkeerde auto's die er dagenlang staan en als de weg bij Duinrell te vol is wordt de route afgesneden via de Kerkhoflaan. Van beide richtingen rijden auto's, totale waanzin;

- je kan als gemeente wel een beleid uitzetten, maar als er geen toezicht of handhaving is dan heeft dat beleid geen enkel nut;
 - misschien moeten alle mensen met een rollator, hondenbezitters en andere bezoekers van de Berkhei eens een hele dag midden op de rijbaan bij Duinrell gaan staan? Zou er dan ergens iemand wakker worden en denken dat het zo echt niet meer kan? Hoeveel moeite kost het de paaltjes terug te plaatsen? De oplossing is zo simpel, plaats elektrische paaltjes, zet eens handhaving in die een bekeuring uitschrijft. Bestaat er überhaupt handhaving in Wassenaar?
 - gemeente Wassenaar, houd op met dat gesteggel over het opwaarderen van het centrum als niet aan de gewone randvoorwaarden van het eigen beleid voldaan kan worden. Wil je ergens goed eindigen, dan moet je eerst de basis op orde hebben;
 - en als dat allemaal niet kan, dan liggen er nog genoeg steentjes van de Langstraat om een muur om de Berkhei te bouwen, is het beschermde grondgebied tenminste echt beschermd;
- (bron: volledig artikel Sanne in Wassenaarders.nl)

draagt het college op:

1. vast te stellen wat de van toepassing zijnde regels zijn en deze voor de raad samen te vatten;
2. maatregelen nemen die er voor zorgen dat de regels worden toegepast;
3. een aantal Wassenaarders weer gelukkig te maken;

en gaat over tot de orde van de dag."

De **voorzitter**: Goed, dan ga ik verder. De motie had oordeel raad gekregen. We gaan over tot de stemming maar ik kijk eerst of er nog behoefte is aan een stemverklaring. Dat is niet het geval. Dan breng ik de motie in stemming. Wie is er voor de motie? Dat zijn de fracties van de PvdA, GroenLinks, Hart voor Wassenaar en Lokaal Wassenaar! Tegen zijn de fracties van het CDA, DLW, VVD en D66. Daarmee is de motie aangenomen. Dan gaan we nu naar de vragenronde.

10. Vragenronde

De **voorzitter**: Er zijn vijf sets vragen en ik wil u vragen het allemaal zo beperkt mogelijk te houden, want om 15.00 uur morgenmiddag gaan wij een hele dag met elkaar over de begroting spreken, waar ook tal van onderwerpen weer aan bod gaan komen. Ik begin bij de heer Nijman over luchtkwaliteit in Wassenaar. U weet wie welke vragen beantwoordt, dus ik wil de wethouder vragen actief en snel op te staan. Dan wikkelen we het snel met elkaar af. De heer Nijman, aan u.

De heer **Nijman**: Dank u, voorzitter. Ik kan het nog korter doen; het mag ook schriftelijk afgehandeld worden, gegeven het tijdstip.

De **voorzitter**: Dat aanvaarden wij gaarne. Het wordt schriftelijk afgehandeld. Mevrouw Everard over ongeluk zijdedeweg N44.

Mevrouw **Everard**: Eerder dit jaar hebben wij al vragen gesteld over deze kruising. Anderhalve week geleden heeft er weer een ongeluk plaatsgevonden op de kruising Zijdedeweg/N44. Wij zouden de wethouder graag willen vragen wat de aanleiding is geweest van het ongeluk dat anderhalve week geleden heeft plaatsgevonden en of u het met de CDA-fractie eens bent dat op het desbetreffende kruispunt veel ongelukken plaatsvinden en we dus niet meer van toeval kunnen spreken, zoals de wethouder eerder deed? Is de wethouder nog steeds van mening dat alles op het kruispunt goed functioneert en aanpassingen niet nodig zijn? En zo nee, kan de wethouder aangeven welke acties hij zal ondernemen om het kruispunt veiliger te maken? Hoe kijkt de wethouder aan tegen het anders afstellen van de verkeerslichten, zodat er meer tijd zit tussen het op rood gaan van het verkeerslicht aan de ene kant en het op groen gaan van het verkeerslicht aan de andere kant? Ook schiet het verkeerslicht voor fietsers en voetgangers nu vaak op oranje als zij bij de middenberm komen. Kan dit ook worden aangepast?

Wethouder **Koetsier**: Dank u wel, mijnheer de voorzitter, en dank u wel, mevrouw Everard voor alle vragen. Ik ben geen verkeersspecialist, dus ik kan niet op alle vragen heel specifiek antwoord geven. Rijkswaterstaat geeft aan dat de stoplichten goed afgesteld zijn en dat het allemaal toeval is, et cetera. Ik wil u wel mijn commitment geven om met Rijkswaterstaat te gaan praten. Ik heb die afspraak al aangevraagd en ik zal me absoluut niet laten afschepen met 'de stoplichten staan op rood'. Ik wil verder kijken. Ik heb al wat politierapporten opgevraagd om te lezen hoe zij ernaar kijken, en dan ga ik echt met Rijkswaterstaat in overleg over wat we kunnen doen om deze situatie te verbeteren. Daar wil ik het even bij houden mevrouw Everard.

De **voorzitter**: Mevrouw Everard.

Mevrouw **Everard**: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ben blij met het antwoord van de wethouder. Ik vraag mij af of het een toezegging is en of hij ons ook kan informeren over de stand van zaken.

De **voorzitter**: Dat is een vraag aan de wethouder, is dat een toezegging?

Wethouder **Koetsier**: Mevrouw Everard, dit is een keiharde toezegging. Ik heb ook de ongelukken gezien. Het was een auto die op de andere kant van de weghelpt belandde. Dat gaat een keer fout. Dat is mijn gevoel ook en dat denkt iedereen ook.

De **voorzitter**: Die toezegging wordt genoteerd. Ze gaan het druk krijgen bij Rijkswaterstaat. Er gaan wat gesprekken gevoerd worden, heel goed. Mevrouw Van der Marel heeft vragen over openbare toiletten bij de Wassenaarse Slag.

Mevrouw **Van der Marel**: Dank u wel, voorzitter. Er is vorig jaar in de begroting afgesproken dat er een openbaar invalidentoilet en validentoilet zou komen op de Wassenaarse Slag, op of bij de rotonde, en ik zou graag willen weten wat de stand van zaken is omtrent openbare toiletten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de wethouder.

Wethouder **Van Doeveren**: Dank. Dit gaat over een heel mooi stukje Wassenaar, het strand, dat mevrouw Van der Marel nog een stuk beter kent dan ik. De openbare toiletten worden uiterlijk half december geplaatst. Uit de evaluatie blijft dat de voorziening die we tot nog toe hadden zeer goed werd gebruikt. De openbare toiletten zullen we daar uiterlijk half december geplaatst hebben.

Mevrouw **Van der Marel**: Dank u wel, is dat een toezegging?

Wethouder **Van Doeveren**: Om toch even te oefenen hoe de heer Gankema net bepleitte: ja, u kunt een vraag stellen en daar kan een toezegging op komen, want als het college het ermee eens is, is er geen enkele reden om geen toezegging te doen. Het antwoord is dus ja. Half december staat het op de planning. Dan komen ze er en u bent denk ik de eerste die hem daar zelf gaat zien.

Mevrouw **Van der Marel**: Top, dank u wel. Gezellig.

De **voorzitter**: Hartstikke goed, die toezegging is genoteerd. De laatste vraag is ook voor u, maar we gaan eerst naar de heer Pesman over het skatepark.

De heer **Pesman**: Dank u wel, voorzitter. Ik heb een zestal vragen over het proces rondom het skatepark. Hoe verloopt het proces volgens het college? Hoe kan het dat er zo veel vertraging is in het proces? Het is immers een extern bureau dat dit onderzoekt en ik kan me voorstellen dat er gewoon deadlines worden afgesproken. Welke rol heeft het college in dit proces? Welke rol heeft het college gehad in deze grote vertraging? Kan het college iets doen om het raadsbesluit nog voor 2024 aan de raad te geven? En is er dekking voor deze renovatie in de begroting, en zo nee, hoe wil het college dit gaan financieren?

Wethouder **Koetsier**: Mijnheer de voorzitter, mijnheer Pesman, bedankt voor de vragen. Ik ben er even op afgegaan. Zoals u weet ben ik zeer betrokken bij het skatepark. Ik ben bij een paar meetings geweest, onder andere de laatste in augustus waar u ook bij was. Voor zover ik weet, is er minder vertraging dan aangegeven wordt. Ik krijg binnenkort de eerste presentatie ten aanzien van het definitieve ontwerp in mijn portefeuilleoverleg. Ze komen met een presentatie naar de raad in december en het raadsbesluit kunt u tegemoetzien in januari. Het oorspronkelijke raadsbesluit was begin dit jaar. Toen is een voorbereidingskrediet gevraagd. Dat is afgegeven en dat wordt nu gebruikt. Wij komen nu terug met het raadsbesluit. Daar vragen we ook geld voor want er is op dit moment geen dekking voor, dat klopt. Dat was toen niet gevraagd.

De **voorzitter**: U krijgt nog een mogelijkheid om een reactie te geven. De heer Pesman.

De heer **Pesman**: Een reactie is het niet echt. Mijn vraag is wat de reden is dat het zo veel vertraging heeft? Want in de eerste informatiebrief was het Q3 van 2023, in de tweede informatiebrief was het Q4 van 2023, en nu is het Q1 van 2024. Dat is toch wel een behoorlijke vertraging voor een project dat je aan een extern bureau geeft. Ik zou dus graag van de wethouder willen weten wat de reden is van de vertraging.

Wethouder **Koetsier**: Er is geen specifieke reden. Er zijn natuurlijk eerst verschillende ontwerpen gemaakt. Over één ontwerp is gesproken, geparticipeerd en beslist. Dat was al eind augustus, begin september. Dus dan zitten we al in Q3. De volgende stap is om het toch op te schrijven en met een goed verhaal en een goede presentatie naar de wethouder en vervolgens naar de raad te komen. Dat is Q4. Ik kan het niet sneller doen. Dan komen we in januari met het raadsbesluit.

De **voorzitter**: Oké. Dan komen we bij de laatste vraag van vanavond, mevrouw Van der Marel over de aanrijtijden van ambulances.

Mevrouw **Van der Marel**: Dank u wel, voorzitter. Wij willen graag de volgende informatie van het college. Hoeveel procent van de ambulance A1-ritten voor meldingen in Wassenaar zijn binnen de vijftien minuten bij degene die spoedhulp nodig heeft? En wat is de gemiddelde overschrijdingsduur?

Portefeuillehouder **De Lange**: Dank u wel. Ik blijf even zitten voor de laatste vraag. We doen het praktisch op deze manier. De vragen kwamen om 12.00 uur binnen en we hebben ons uiterste best gedaan om de meest actuele cijfers te krijgen, in ieder geval die van het jaar 2022. We hebben natuurlijk te maken met de ambulancegegevens zowel vanuit Haaglanden als vanuit Hollands Midden. Het lukte ons niet ze binnen die tijd bij elkaar te krijgen. Ik weet wel uit managementrapportages uit Haaglanden dat er in algemene zin een verbetering is van 89% naar 92%. De norm is 95%. Het precieze antwoord zoeken we nog op en daar komen we nog op terug. Het streven is die informatie paraat te hebben bij de commissie volgende week dinsdag, 7 november. Daar wordt naar gestreefd. We zijn afhankelijk van derden, want zoals u weet, verzorgen wij zelf niet het ambulancevervoer. Wij laten wel de raderen kraken om dat antwoord aankomende dinsdag te hebben. Dinsdag hoop ik u er meer over te kunnen melden.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Marel.

Mevrouw **Van der Marel**: Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Goed, daarmee hebben we de vragenronde af.

11. Sluiting vergadering

De **voorzitter**: We zijn gekomen aan het einde van deze gemeenteraadsvergadering. Ik wens u allemaal een fijne avond. Ik zie u morgen om 15.00 uur weer terug om de begroting te bespreken. Ik sluit hierbij de vergadering.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad d.d. 21 november 2023

De griffier,

dhr. J. Kleinhesselink

De voorzitter,

dhr. L.A. de Lange

